

Velja po pošti:

za celo leto naprej K 26.—	
za pol leta " " 13.—	
za četrt leta " " 6:50	
za en mesec " " 2:20	

V upravnishvu:

za celo leto naprej K 22:40	
za pol leta " " 11:20	
za četrt leta " " 5:60	
za en mesec " " 1:90	

za pošilj. na dom 20 h na mesec.

Posamezne štev. 10 h.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 2 (vhod čez dvorišče nad tiskarno). — Rokopisi se vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredniškega telefona štev. 74.

SLOVENECE

Inserati:

Enostop. petivrstna (72 mm):
za enkrat 13 h
za dvakrat 11 "
za trikrat 9 "
za več ko trikrat . . . 8 "
V reklamnih noticah stane enostopna garmondvrsta à 26 h. Pri večkratnem objavljenju primeren popust.

Izhaja

vsak dan, izveniš nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Političen list za slovenski narod

Upravišstvo je v Kopitarjevih ulicah štev. 2. — Vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. Upravišškega telefona štev. 188.

Današnja številka obsega 6 strani.

Jezikovno vprašanje.

Oficielna »Wiener Abendpost« naznanja, da je vlada sklenila predložiti zbornici jezikovni zakon za Češko. Zakon je izdelal še baron Beck. Obenem s tem zakonom se je vlada lotila tudi vprašanja glede na uvedbo okrožnih zastopstev in okrožnih vlad, nadalje manjšinskih šol na Češkem. Predno bo vlada zakon parlamentu predložila, ga pa hoče predložiti zaupnikom čeških in nemških strank, da ga vsestransko presodijo. Na ta način bi bila tudi podana podlaga za vzajemno sodelovanje strank, oziroma koalicije, ki naj bi prevzela vladu in s tem tudi se zavezala, da se zavzame za rešitev jezikovnega vprašanja na Češkem, kakor ga namerava vlada. Konference zaupnikov se bodo začele 25. t. m.

Da bo iz te moke res nekaj kruha, dokazuje to, da so Nemci brez izjeme za vladno namero. Pozdravlja jo Pergelt, pa tudi oficielno glasilo nemške parlamentarne zveze »Deutschnationale Korrespondenz«. Ta korespondenca tudi povdarja, da je vlada izbrala precej srečno pot.

»Deutschnationale Korrespondenz« pa obenem naglašja, da se bodo krščanski socialci in alpski Nemci postavili pri teh konferencah popolnoma na stran čeških Nemcev, čeprav se bodo seveda stvarna in meritorna pogajanja pletla samo okoli češko-nemškega jezikovnega vprašanja. S tem Nemci že naprej razglašajo, da bodo v tem vprašanju solidarni, dasi alpskim Nemcem pravzaprav ne bi smelo biti prav nič mar, kako se domenijo Čehi in Nemci na severu.

Spričo tega kliče jugoslovanske poslance, združene v »Narodni zvezi«, kategorična dolžnost, da si prisvojijo glede na češko-nemško vprašanje in tozadevna pogajanja, ki se zdaj prično, ravnotoliko kompetence, kakor si jo prisvajajo združeni Nemci, in v prvi vrsti vladi, Nemcem, pa tudi češkim strankam, ki bodo pri rešitvi jezikovnega vprašanja sodelovale, odločno izjavijo, da se Jugoslovani ne udeležijo nobene vladne koalicije, niti je ne podpirajo, ako vlada takoj ne vzame obenem s češko-nemškim v pretres tudi jugoslovansko jezikovno

vprašanje, bodisi v čisto slovanskih pokrajinah, kakor je Kranjska in Dalmacija, bodisi v onih, kjer tvorijo Slovenci znatno manjšino, kakor Štajerska in Koroška, oziroma polovico in več, kakor v Istri in na Goriškem. Mi stojimo na stališču, da jezikovno vprašanje na jugu monarhije ni nič menj važno kakor na Češkem, z ozirom na sedanj položaj celo veliko važnejše, ker tvorijo težišče Avstrije, zlasti po zadnjih dogodkih, naše dežele. Bilo bi usodno, ako zamudimo Slovenci in Hrvati sedanj, gotovo precej ugodni trenotek in ne pokažemo, da se brez nas in celo proti nam v državi ne da rešiti nobeno pomembno vprašanje.

»Slovenski klub« je svojčas izdelal celotni načrt jezikovne postave — naj zdaj »Narodna zveza« stopi z njim, pred vlado in stranke in naj z vsemi silami dela na to, da se bo o njem obravnavalo v sedanjem trenotku, ko se gre kroni in baronu Bienenrothu za koalicijo, ki bi vlado podpirala! In take koalicije vlada krvavo rabi — ravnotako kakor mi jezikovnega zakona!

Volitev v goriško trgovsko in obrtno zbornico.

Gorica, 13. jan. 1909.

Volitve so minule s porazom slovenskih kandidatov. Nismo bili med tistimi, ki bi pričakovali gotove zmage; bolj je zaupal v zmago agitacijski odbor, ki je do zadnjega dneva trdno upal, da zmagajo Slovenci. To svoje upanje je agitacijski odbor stavil v prvi vrsti na govornice, da se Furlani volitev ne udeležijo, da Italijani sploh malo agitirajo. Ker je agitacijski odbor oddal vsega skupaj okrog 900 slovenskih glasov, je bilo upanje na zmago za slučaj, da se Furlanija ne udeleži volitev z zadostnim zanimanjem, v resnici opravičeno; vseh volivcev v trgovsko in obrtno zbornico je na Goriškem namreč 2400. Nadpolovična večina je 1200; če bi se vzdržalo volitve 300 laških volivcev, bi zmagali Slovenci. Tako je računal odbor.

Toda Lahi so razpleli tako tajno, a zato toliko bolj intenzivno agitacijo, da so spravili skupaj 1166 glasov, torej skoro polovico vseh volivnih upravičencev. Vrh tega so zavrgli 108 slovenskih gla-

sov in tako zmagali na celi črti. Če odštejemo te zavržene slovenske glasove, so Slovenci uradno dobili skupaj 798 glasov, Lahi pa 1166.

Največ upanja na zmago je bilo v II. trgovski in III. obrtni kategoriji. Tu je položaj za Slovence še najugodnejši. V teh dveh kategorijah imajo volivno pravico vsi, ki plačujejo nad 8 K davka. V mestu Gorici (mešano) je teh trgovcev 280, obrtnikov pa 312; v goriški okolici (slovensko) je trgovcev 155, obrtnikov 194; v gradiškem glavarstvu (italijansko) je 259 trgovcev in 451 obrtnikov; v sežanskem glavarstvu (slovensko) je 72 trgovcev in 155 obrtnikov; v tolminskem glavarstvu (slovensko) je 90 trgovcev in 120 obrtnikov. Kakor že omenjeno, se gre tu za II. trgovsko in III. obrtno kategorijo. Iz tega je razvidno, da prevladuje tudi v teh dveh kategorijah laški element! Jasno, da je slovenska zmaga mogoča le, če so Italijani skrajno nemarni. Toda Italijani dobro vedo, da če dobe Slovenci v svoje roke trgovsko in obrtno zbornico, ki voli dva poslanca v deželni zbor, da se je s tem za večne čase zrušila njihova nadvlada na Goriškem. Tega so se Italijani zavedali in zato uprizarili tako agitacijo, da se je oddalo gotovo 90 odstotkov glasov vseh volivnih upravičencev.

Pod takimi razmerami ni torej še kmalu upati na slovensko zmago. Pač pa je treba intenzivnega, tihega, podrobnega dela nekje drugje! To naj razjasne sledeče številke! V okrajnem glavarstvu goriška okolica je vseh trgovcev in obrtnikov skupaj 1318, volivno pravico v trgovsko in obrtno zbornico pa jih ima le 374, torej 28 odstotkov. V sežanskem glavarstvu je vseh trgovcev in obrtnikov 647, več ko 8 K davka pa jih plačuje le 247; zato imajo le ti (38 odstotkov) volivno pravico. V tolminskem glavarstvu je 858 trgovcev in obrtnikov, a le 230 volivcev, 26 odstotkov. To je zelo malo, če pomislimo, da so odstotki volivcev pri Italijanih mnogo višji. Kje je temu vzrok? Gotovo so marsikaj kriva nekatera oblastva, oziroma nekateri uradniki, ki nalašč za par vinarjev našim ljudem znižujejo davek, da ti nimajo volivne pravice. Toda to se ne zgodi tako pogosto. Bolj važno za nas je to, da se naši ljudje na vse kripnje upirajo temu, če jih kdo pregovarja, naj si dajo zvišati davek na 8 K. Ljudje se ne zave-

dajo važnosti tega, kakšen važen razloček obstoji za Slovence v tem, da oni namestu n. pr. 7 K 90 vinarjev, plačujejo 8 K. Zgodilo pa se je že večkrat, da je laški čevljar prišel na davkarstvo protestirat, češ, ker so mu odmerili manj ko 8 kron davka. Italijani so v tem oziru mnogo bolj zavedni. Našim ljudem treba narodne in politične zavednosti. Te pa ni brez politične izobrazbe. Za to pa je treba dolgega, vztrajnega dela, osebne agitacije in dobro izpeljane organizacije. Za tako delo se morajo zainteresirati najširši sloji in vse stranke. Nič slabšega namreč ni, če se interes za tako stvar giblje le v krogu ljudi okrog zelene mize v glavnem mestu. To so nauki iz tega poraza, ki naj za goriške Slovence pomeni začetek zmage. Bog daj!

Bodimo velikodušni!

Avstrijska diplomacija je zopet na vrhu. Angleške in ruske intrige so pobite. Sporazum med Avstrijo in Turčijo čaka samo še podpis.

Najnevarnejša točka glede na sporazum je premagana: turški parlament. Veliki vezir Kiamil-paša je v obširni in mojstrsko-diplomaškem govoru položaj, kar se Bolgarije in Bosne tiče, tako naslikal, da je poslance uveril o potrebi mirne rešitve potom finančne kompenzacije. Izrečno je tudi povdarjal, da se izvršeno dejstvo ne dá izpremeniti. Izrekel je le željo, da bi se poleg finančne strani uredila tudi konfesionalna. Slednje se nanaša na takozvano menšuro, razmerje moslimske verske občesti v Bosni s šejk-ul-izlamom v Carigradu. Stvar je že davnej v tiru in je tozadevna pogodba že perfekcionirana.

Ker so se obenem tudi zastopniki vseh vevlasti zavzeli za sporazum, na čelu jim francoski, ni dvomiti o tem, da stopi kmalu v veljavo. Tudi ruski in angleški nista mogla drugače. Sinovjev je itak odnekad hud nasprotnik Srbije, če bi se pa bil angleški izrekel proti sporazumu, bi bil svojo vlado razkrinkal, kar bi najbrž ne bilo imelo dobrih posledic. Taka je Anglija vedno!

Kar se mladoturkov tiče, se zdi, da v državi danski nekaj smrdi, drugače ne bi bili kar tako privolili, da se poravna

LISTEK.

Otok zakladov.

Angleško spisal R. L. Stevenson. Prevel J. M. (Dalje.)

Pozorno in lokavo me je opazoval in njegova brada mu je še vedno slonela na prsih.

»Mislim,« je rekel, — »mislim, kapitan Jakec, da boste sedaj zopet želeli priti na suho. Kaj, ako bi se o tem pogovarjala?»

»O da,« sem dejal, »prav zelo rad, gospod Hands. Govorite!« In podal sem se zopet tja, kjer sem imel svojo jed.

»Ta človek,« je začel in slabotno pokimal proti mrtvemu truplu, »O'Brien je bilo njegovo ime, — zagrizen Irec, — ta človek in jaz sva razvila jadra in se namenila podati domov. No, on je sedaj mrtev, on je — tako mrtev kakor miš, in kdo bo sedaj vodil ladijo dalje, ne vem. Povem ti pa, da ti nisi oni človek, kolikor jaz vem. No, poglej, daj mi piti in jesti in kak star trak ali cunj, da zavežem svojo rano, in povedal ti bom, kako voditi ladijo, in tako bo, mislim, vse poravnano.«

»Povem vam pa,« sem dejal, »jaz nočem nazaj na sidrišče kapitana Kidda. Na-

meravam se podati v severni zaliv in tamkaj ladijo lepo mirno zavoziti na pesek.«

»Seveda!« je zavpil. »Jaz nisem tako peklenko velik norec navsezadnje. Vse vidim, meniš da ne? Poskusil sem svojo srečo, da, pa sem izgubil, in ti si, ki me imaš v rokah. Severni zaliv? No, jaz nočem izbirati, jaz ne! Pomagal bi ti pa voditi jo notri do vislic, strela!«

No, zdelo se mi je, da tiči v teh besedah nekaj smisla. Na mestu sva se pogodila. V treh minutah je plula Hispaniola lepo, mirno pred vetrom ob obrežju otoka Zakladov, in upali smo, da zavijemo še pred poldnevom okoli severnega predgorja in zavozimo v Severni zaliv, predno se nastopi pritok; potem bi jo lahko varno zavozili na pesek in čakali, dokler nam ne bi otekaajoče morje dovolilo stopiti na suho.

Nato sem privezal drog krmila in se podal navzdol do svojega kovčega, iz katerega sem vzel mehko, belo, svilnato ruto, ki je bila last moje matere. Z njeno in z mojo pomočjo si je Hands zavezal veliko krvavečo rano, ki jo je zadobil v stegno, in potem ko je nekaj malega povžil in izpil eden ali dva požirka brandyja, se je vsedel bolj pokonci, govoril glasneje in razločneje in je bil v vsakem oziru drug človek.

Veter nam je čudovito pomagal. Le-

teli smo pred njim kakor ptica, obrežje otoka je kar švigalo mimo nas in razgled se je menjal vsako minuto. Kmalu smo pustili gorovje za seboj in vozili ob nizki, peščeni pokrajini, poredkoma poraščeni s pritlikavimi smrekami; in kmalu smo pustili tudi to za seboj in zavili okoli skalnate gore, s katero se končuje otok na severni strani.

Bil sem zelo ponosen na svoje novo poveljnišvo in zelo zadovoljen z jasnim, solničnim vremenom in razgledom na obrežje. Sedaj sem imel obilo vode in dobrih stvari za jesti, in moja vest, ki me je popreder zaradi svojega bega zelo pekla, se je vsled te velike osvojitve nekoliko pomirila. Mislim, da ne bi želel ničesar drugega, ako bi ne bilo teh krmarjevih oči, ki so mi zasmehljivo sledile po krovu okoli, in čudnega smehljanja, ki se je vedno prikazovalo na njegovem obrazu. Bilo je smehljanje polno bolesti in slabosti — smehljanje starega, suhega moža. Razum tega pa je bilo v njem neko zasmehovanje, senca izdajstva na njegovem obrazu, ko me je prekanjeno in neprstano opazoval pri mojem delu.

XXVI. POGLAVJE..

Izrael Hands.

Veter, ki nama je pomagal, kakor sva želela, se je spremenil sedaj v zapadni

veter. Radi tega smo toliko lažje vozili od severovzhodnega konca otoka proti vходу v severni zaliv. Ker pa nismo imeli sidre in se nismo upali zavoziti ladijo na pesek, dokler ni pritok narastel, nam je preostajalo mnogo časa. Krmar mi je povedal, kako zaobračati ladijo, in po zelo veliko poskusih se mi je posrečilo, nato sva pa obadva molče sedla k drugemu obedu.

»Kapitan,« je spregovoril z istim neprijetnim smehljanjem, »tukaj leži moj stari tovariš O'Brien; mislim, da ga boste vrgli v morje. Jaz nisem nič kaj posebno natančen v takih zadevah in ne morem zato, ako sem mu pojasnil svoje stališče; vendar mislim, da ni sedaj v olepšavo ladje, ali ne?»

»Nisem dovolj močan in tudi ne ljubim takih opravil; radi mene naj leži tamkaj,« sem dejal.

»Nesrečna ladja je ta Hispaniola, Jakec,« je nadaljeval in pomežikoval. Mnogo ljudi je bilo že usmrtenih na tej Hispanioli — cela množica mornarjev je že poginila, odkar sva ti in jaz stopila najo v Bristolu. Nikdar še nisem videl tako nesrečne ladje. Tu je bil ta O'Brien, sedaj — je mrtev, ali ne? No, jaz nisem učen človek, ti si pa fante, ki znaš brati in pisati; vendar povej mi naravnost, ali

spor z Avstrijo. V mladoturškem odboru poka na vse strani. Nadalje pa se zelo ohlaja mladoturško-srbsko prijateljstvo.

Srbi so izpočetka s Turki sklenili nekako »entento«, seveda proti Avstriji. Ko pa vzlic temu niso mogli bosanskega vprašanja rešiti sebi v prilog — najhujši udarec v tem oziru je bil govor Izvoljskega — so Srbi začeli Turkom groziti, češ, da morajo iti Srbiji na roko itd. Srbska skupščina je izrečno Bosno zahtevala zase. Ko so naposled makedonski četovodje v Belgradu turškemu poslaniku Arzarian-beju v slučaju, da se Turčija z Avstrijo pobota, zagrozili, da zopet z revolucijonirajo Makedonijo, je Turčija svoje »zaveznika« popolnoma zapustila. Ker ima Turčija zadnji čas tudi silno opravka s Kretom, katere na noben način noče Grčiji prepustiti in se zato tudi že oglašajo v Makedoniji grške čete — ker na drugi strani tudi Bolgari rožljajo na meji z orožjem, polaga vlada največjo važnost na to, da se z Avstrijo sporazume. Zato je celo voditelj mladoturkov Ahmed-Riza-bej zdaj za turško-avstrijsko pogodbo.

V Belgradu vladajo otročaji, to se danes bolj jasno kot le kdaj vidi. To je največja nesreča za Srbijo. Poroča se namreč, da Srbi zdaj mislijo na »rat s Turcima!« Torej iz užaljenega ponosa in vsled neizpolnenih iluzij bi se v Belgradu zdaj radi tolkli na dve strani, proti Avstriji in Turčiji! Takozvani odbor za narodno obrambo, ki je dozdaj delal vojsko z Avstrijo, je zdaj nasvetoval vladi, naj pošlje čete v Sandžak in Staro Srbijo. Oglasil se je pa tudi prestolonaslednik Jurij, ki je 14. t. m. svoj polk nagovoril ter strahovito napadal Avstrijo in Turčijo. Zabavljaj je proti dr. Milovanoviću ter izjavil, da bi bila Srbija danes na boljšem, ako bi bila pred dvema mesecema udarila na Avstrijo in Turčijo.

Spričo tega je treba dvoje želeli: Dr. Milovanović naj trdno drži vajeti države in naj zamaši usta otročajem, ki nimajo nobenega čuta odgovornosti in nimajo v slučaju katastrofe nič izgubiti. Drugo pa je: Aehrenthal naj poišče pot, da umiri Srbijo in ji dokaže, da je najboljši prijatelj Srbiji Avstrija. Zdaj, ko so jo vsi zapustili, naj se naša diplomacija spomni trdnih vezi, ki interese Srbije že zdavna vežejo z monarhijo. S tem bo Avstrija tudi pripomogla, da se v Srbiji ustalijo razsodni elementi in potlačijo tisti va-banque politiki, ki jim je le za osebne koristi. Da si dr. Milovanović, kralj Peter in z njima vsi pametni Srbi želijo miru in prijateljskih odnosov z Avstrijo, to je javna tajnost. Naj jim mogočna Avstrija ponudi roko, saj ima sredstev dovolj, da pokaže srbskemu narodu, kje so njegovi resnični prijatelji!

× × ×

Anglija posvarila Srbijo. (Najnovejše.)

Magdeburg, 15. jan. »Magdeburger Zeitung« poroča, da je Anglija sporočila srbski vladi, da ne želi vojske in bi v slučaju konflikta z Avstrijo Srbije ne podpirala.

Dr. Milovanović za pametno politiko.

Sarajevo, 15. jan. Izvedel sem iz zanesljivega vira, da dr. Milovanović išče sporazuma z Avstrijo ker je Srbija čisto

misliš, da je mrtev človek popolnoma mrtev, ali se pa še kdaj povrne med žive?« »Vi morete usmrtiti telo, gospod Hands, duše pa ne; toliko morate že vedeti,« sem odvrnil. »O'Brien je na drugem svetu in naju morebiti opazuje.«

»Oh!« je rekel, »to je zelo neredno potem — zdi se, kakor da bi bilo morenje ljudi le potrata časa. Vendar pa z duhovi ni nič, kolikor jaz vem. Jaz sem že opravič s njimi, Jakec. Sedaj pa, povedal si mi bil svoje mnenje, in zelo prijazno bi bilo tudi od tebe, ako bi se spodal še doli v kabino in prinesel — no, preklicano! Sedaj ne morem najti besede — no, prinesi mi steklenico vina, Jakec — ta brandy tukaj je premočan za mojo glavo.«

Krmarjevo jecljanje se mi je zdelo nenaravno, in kar se tiče njegove opazke, da ima rajši vino, kakor brandy, moram reči, da mu nisem prav nič verjel. Cela povest je morala biti nekaka preteveza. Želel je, da bi odšel iz krova — toliko mi je bilo jasno; toda v kateri namen, nikakor nisem zamogel dognati. Njegove oči se niso nikdar srečale z mojimi; vedno so se gibale sem in tja, gori in doli. Ves čas se je smejal in govoril kolikor mogoče neredno in v zadregi, tako da je vsak otrok zamogel spoznati, da namerava kako prevaro. Kljub temu sem mu takoj odgovoril, kajti sprevidel sem, da je to v mojo korist in da zamorem svoje sumnje prav lahko skrivati do poslednjega trenutka. (Dalje prihodnjič.)

izolirana in ker Milovanović sam želi, da se doseže mirnim potom poravnava, ki bo Srbiji veliko več koristila kakor problematične in praktično malo vredne zveze z Rusijo, Turčijo in Anglijo. Milovanović je v zvezi z Aehrenthalom in sicer potom francoske vlade, ki se veliko trudi, da doseže sporazum. Vse je na tem, da v Belgradu ne zmaga nad vladino razsodnostjo ulica.

Zanimiv pogovor z avstrijskim poslanikom v Carigradu. (Najnovejše.)

Carigrad, 15. jan. Grški list »Neologos« priobčuje razgovor z avstrijskim poslanikom v Carigradu, markgrofom Pallavicini. Poslanik je poudarjal sledeče: Škoda, ki jo je Turčija prizadela z bojkotom Avstriji, znaša 3 milijone kron. Veliko večja je škoda, ki jo ima od bojkota Turčija, ker so se bojkotirani predmeti silno podražili. Kar se tiče aneksije, priznava Avstrija Turčiji in signatarnim velevladstvom pravico o tem obravnavati, nikakor pa ne Srbiji in Črni gori, in Avstrija nikoli ne bo dopustila, da bi te dve državi o aneksiji izrekle oficijelno kako mnenje. Kar se vojne nevarnosti s Turčijo tiče, je bila začetkom decembra l. l. akutna. O prihodnosti sodi poslanik optimistično.

Potres v Južni Italiji.

Nov sunek. — Slabo vreme.

Messina, 15. jan. Dne 13. t. m. je bil tukaj nov potresni sunek. Noč je bila mirna. Že od torka neprestano in močno dežuje. Štetje preostalega prebivalstva je skoro dovršeno. Vojni minister Casana je prispel v Messino, konferiral z generalom Mazzo ter si ogledal sanitetne postaje in barake. Pričeli so zidati začasno bolnišnico. Lesa primanjkuje, ker so ga mnogo poslali v sosednje vasi, kjer je ljudstvo brez streh. Prijeli so šest tatov, ki so 28. decembra ušli iz ječe.

Iz Reggio.

Rim, 15. jan. Ustanovili so oddelek vojnega sodišča za okraj Reggio di Calabria. Okoličanskim občinam nadalje pošiljajo živila. V razvalinah niso našli več nobene žive osebe.

Pomožna akcija.

Rim, 15. jan. S sanitetnim vlakom malteškega reda so pripeljali 70 ranjenec; 80 so jih pustili v bolnišnicah v Neapolju.

Darovi.

Rim, 15. jan. Nadvojvoda Franc Salvator je daroval za žrtve potresa 2000 kron, magistrat v Aradu 1000 kron, francoski vojaki v Casablanci in pleme Šauja 5000 frankov.

Kranjski deželni zbor.

Slovensko vseučilišče.

Poročevalec deželni odbornik Jarc se sklicuje glede na potrebo slovenskega vseučilišča na izvajanja ekselence barona Schwegla in grofa Barba. Predlaga resolucijo, ki protestira proti nastopu rektorja Exnerja. S stališča enakopravnosti: Prosi, naj se sprejme resolucija.

Baron Schwegel

pravi, da ne izpreminja čez noč svojih načel. O vseučiliščih sklepa državni zbor. Vseučilišče naj bi ne bilo samoslovensko. Manjka pa še učnih sredstev za vsenčilišče. Pozdravil bi, če bi se predavalo slovensko, a pozdravil tudi, če bi se predavalo italijansko. Ne pridružuje se pa protestu, da naj se ne ustanovi italijansko vseučilišče v Trstu.

Želi, naj se ne vmešava resolucija v zadeve rektorjev. Glasoval bo za resolucijo, ki zahteva slovensko vseučilišče.

Deželni poslanec Plantan

izjavi, da bo o slovenskem vseučilišču sklepal državni zbor. Bivši naučni minister Hardtl je priznal opravičenost zahteve po slovenskem vseučilišču, dasi so ga od vseh strani pritiskali, naj tega ne stori. Danes se jemlje našim akademikom na Dunaju kruh in brez kruha tudi ni mogoče študirati. Rektorji nemških vseučilišč so nemškonalnega mišljenja. Nemci imajo namen, kolikor mogoče zavirati študiranje, da bo tem manj slovenskih akademikov izobraženih ljudi.

Slovence je lahko sram, da nismo v sto letih dosegli tega, kar nam gre po božjih in človeških pravicah.

Dr. Eger

pravi, da je potrebno za vseučilišče: a) literatura in b) docenti. Dejstvo je, da ni potrebne slovenske literature. (Veliko ogorčenje. — Deželni glavar zvoni.) — Pravi, da niso dani predpogoji za slovensko vseučilišče.

Dr. Krek

pravi: Predgovornik trdi, da ni za slovensko vseučilišče docentov in literature. Narod naš sam dokazuje, da ima sposobnost, da si vzgoji potrebne učiteljske sile in da dobi potrebno strokovno literaturo, ko bomo imeli vseučilišče. Čisto jasno je dokazano, da imamo dovolj sil. Poznam mladeniča, matematika, ki je napravil rigoroz z odliko. Ko sem mu prigovarjal, naj se posveti vseučiliški profesuri, mi je on odgovoril: »Ja, kako se bom pripravljaj, ko vem, da ne dobim kruha.« Preživel bo svoje življenje v kaki banki, računaj bo, ko ima vse sposobnosti za znanstvenika. Filologu, prirodoslovcu reči, naj se pripravljaj za vseučiliški poklic. Do biš ravno ta odgovor. Take so razmere. Zato je upravičen ugovor naših mladeničev, dokler nam ne ustvarite pogojev; ne zahtevajte, da bi se učili, a lakoto trpeli. Od vlade in od veleposestnikov pa čujemo vedno: Nimate moči! Če se pravi, vi potrebujete literature, se to pravi metati pesek v oči. Ali ni dostopna literatura drugih narodov fantu, ko stopi v vseučilišče. Ali mislite, da ko se ustanovi slovensko vseučilišče, da se ne bodo smeli fantje učiti drugih jezikov? Naravnost žaljive za nas so besede, ki so padle iz ust dr. Egra. Take polemike ne bomo trpeli, kakršna je dr. Egrova. Če si bo kdo še upal priti s takimi argumenti, kakor danes dr. Eger, bo dobil drugačen odgovor, kakor ga je dobil danes dr. Egger. (Burno odobravanje.)

Poročevalec Jarc

pravi, da ne ve, koliko pozna zgodovine dr. Eger, zna pa, da jo pozna ekselencia baron Schwegel. Pred sto leti se še znanstveno ni pisalo nemško. Z dr. Egrom bi bilo preveč se prerekati. Ko dobimo vseučilišče, si ustvarimo tudi znanstveno literaturo. Glede na Trst mora priznati tudi ekselencia Schwegel, da pristaniško mesto ni primerno za univerzo. (Dr. Lampe: Nemec ne bo v Hamburgu univerze delal. Pritrjevanje.)

Pri glasovanju

se sprejme soglasno, naj se ustanovi visoka šola v Ljubljani, s slovenskimi glasovi se pa sprejmejo predlogi, da bodi visoka šola slovenska, kakor tudi ostali predlogi.

IZPREMEMBA DEŽELNE CESTNE POSTAVE.

Poslanec Jaklič

poroča kot referent o nujnem predlogu dr. Žitnika in tovarišev glede na izpremembo deželne cestnega zakona. Treba je, da se pomnoži število kmečkih zastopnikov v cestnih odborih in odpravi viriliste. Potreba je, da bi se vpeljala enotna cestna doklada. Predlaga:

Deželnemu odboru se naroči, da predloži v prihodnjem zboru načrt novega cestnega zakona.

Matjašič

zahteva, da se dovoli voznikom, da smejo rabiti pri vožeh »cokljio«. Tudi veliko drugih nedostatkov je, ki jih je treba odpraviti.

V VARSTVO PLANIN.

Poroča posl. Piber.

Poslanec Piber, referent o zakonskem načrtu glede varstva planin in pospeševanja planšarstva v plenarni seji 14. januarja:

Visoka zbornica!

Planinstvo v naših gorskih krajih na Gorenjskem: v radovljiškem, kamniškem, kranjskem okraju, deloma tudi na Notranjskem, je pogoj obstanka in uspešnega gospodarskega razvoja našemu kmetu.

Gorski kmet ima le malo polja, malo, skoraj nič travnikov. Pridelek ljudem in živini nudil le planinski, gorski svet. Vir vseh dohodkov je živinoreja in kar je ž njo v zvezi: mlekarstvo in sirarstvo.

Po letu preživi živino na planini; za dolgo zimo pa si zopet oskrbi krmo na gorskih planinskih strminah. To so gorske senožeti — rovti!

Čim več ima teh in čim boljših, več živine redi in preredi, več mleka znosi doma in na planini v mlekarno, več pridela sira in surovega masla. Dosledno pa tudi dobi pri razdelitvi skupila več denarja.

Smelo trdim, kar je ribi voda ali ptiču zrak, to je našemu gorskemu kmetu — planina.

Za planino pa se šteje zemeljski kompleks na gorskem svetu, ki po svojem značaju, ali po sedanjosti rabi služi samo za pašo.

Razumljivo je torej: zboljšanje melioracija planin je rešitev vitalnega vprašanja našemu planinskemu kmetu, je eminentno gospodarsko-socialno delo!

Visoka zbornica!

Druge sosedne dežele že imajo svoje deželne postave o varstvu planin in po-

speševanju planšarstva, in sicer Koroška, Solnograška in Gornje Avstrijska.

Tudi naša kranjska dežela je po velikem delu gorska, planinska. Tudi naši deželi je planinska postava nujna potreba.

Uvaževaje to živo potrebo stavi smo poslanci S. L. S. takoj pričetkom zasedanja letošnjega deželnega zbora nujni predlog, v kojem se naroča deželnemu odboru, da takoj izdela in predloži upravnemu odboru načrt postave o planinstvu in planšarstvu sploh.

Deželni odbor pa je vzajemno z visoko deželno vlado že izdelal omenjeni zakonski načrt v varstvo planin ter ga je takoj predložil upravnemu odseku v posvetovanje.

Poročilo slavnega deželnega odbora se glasi:

C. kr. deželna vlada je z dopisom z dne 5. avgusta 1907, št. 16.010, izročila deželnemu odboru po naročilu c. kr. poljedelskega ministrstva sestavljeni načrt zakona o varstvu planin in pospeševanju planinskega gospodarstva z dostavkom, da se ima vsled odredbe c. kr. poljedelskega ministrstva vršiti pri c. kr. deželni vladi posvetovanje radi prilagoditve zakonskega načrta lokalnim razmeram in določitve načrta za deželni zakon o planšarstvu.

Tozadevna enketa se je vršila 4. nov. l. 1907. Udeležili so se je poleg zastopnikov c. kr. deželne vlade in deželnega odbora tudi zastopniki c. kr. poljedelskega ministrstva in izvedenca o planšarstvu.

Visoka zbornica!

Pred seboj imamo natisnjen omenjeni zakonski načrt. Upravni odsek se je v seji 13. t. m. o njem temeljito posvetoval in spoznal, da je našim planinskim razmeram potreben in koristen. Prosim, posvetujmo se o njem in sklenimo zakon o varstvu in pospeševanju planšarstva v korist našemu kmetu.

Nato je bil načrt zakona paragraf za paragrafom brez ugovora tudi pri tretjem branju soglasno sprejet.

Poslanec Piber stavi še dve resoluciji.

Visoka zbornica!

Upravni odsek se je pečal tudi z izboljšanjem pašnikov.

Pašniki na Kranjskem se nahajajo v ravno tako zanemarjenem stanu, kakor naše planine.

Ko bi se tudi ti vsaj toliko zboljšali, da bi odpravili z njih grmovje, kamenje in zastajajoče luže, bi se produkcija krme za neverjetno veliko kvantiteto pomnožila.

Ne da se torej tajiti, da je zahteva po melioraciji pašnikov po vsem utemeljena. Zato je upravni odsek sklenil sledečo resolucijo:

Deželnemu odboru se naroča, naj proučuje pašniške razmere sploh in enako, kakor za planine izdela zakonski načrt, v katerem naj se tudi pašniki pritegnejo v delovanje melioracij ter načrt zakona predloži deželnemu zboru pri prihodnjem rednem zasedanju.

Visoka zbornica!

Nujnosti predloga o zboljanju planin in planšarstva pritrdila je cela zbornica. Kakor je zboljšanje planin živa potreba, istotako je smatral upravni odsek kot nujno potrebo: revizijo servitutnih pravic glede paše, postavno zajamčene v prilog našim planšarjem.

Po odvezni komisiji je pač na papirju določeno, kedaj, koliko glav in kje smejo kmetje pasti po servitutnem svetu, naj si je isti last verskega zaklada ali kakega bogatega privatnega posestnika.

Faktilčno pa je upravičencem servitutne pravice nemogoče izvrševati svoje pravno zajamčene pašne pravice.

Gozdni zakon daje namreč neko pravicu lastniku dotičnih parcel s servitutnimi pašnimi pravicami v prilog gozda, ne pa paše.

Lastnik gozda sme namreč sekati, kjerkoli hoče, seveda v okviru postave, in ravno tako sme zabraniti pašo, to je zaklinčati dotični svet. Ni pa se mu treba prav nič ozirati, ali bo potem planšar še kaj paše imel za svojo živino ali ne, dasi mu je po servituti zagotovljena.

Postava varuje le gozd, paše pa ne! Postavno je določeno: kmet, pasti smeš, toda za pašo ni oskrbljeno.

Kvantiteta paše mora biti zasigurana na onih parcelah, kjer je po servituti postavno zajamčena, da bo mogel živinorejec, naš kmet, svojo pravico, pasti tudi v resnici produktivno izvrševati. Pravica ne sme biti le na papirju, ampak v izvrševanju na parcelah — paša! Drugače je iluzorična — pravica in postava.

Visoka zbornica! Ne bom navajal danes kričečih krivic, ki so se godile in se deloma še gode postavnim potom pri odmeri kazni onim živinorejcem, ko izvršujejo pašno servitutno pravico. Za to bo dana že še prilika. Visoka zbornica! Vzrok

teh krivičnih kazni tiči v pomanjkljivosti postave same, ki varuje le gozd, ne pa tudi paše. Zakon mora oskrbeti živinorejcu zagotovilo, možnost, da bo mogel živinorejec pašno postavno zasigurno pravico na servitutnem svetu v resnici izvrševati. To pravno razmerje, da bo dobil svojo pravico tudi kmet, moramo dobiti postavnim potom.

To potrebo je spoznal upravni odsek ter sklenil sledečo resolucijo:

Deželnemu odboru se naroča, naj izdela in predloži takoj pričetkom prihodnjega rednega zasedanja deželnega zbora zakonski načrt za revizijo servitutnih pašnih pravic.

Poslanec dr. Krek

omenja, da je vpis planin v katastru nepopoln, pomanjkljiv, nepravilen. Imamo veliko več planin, kakor je vpisanih v kataster. Sestaviti je treba natančen popis, neglede, kaj je sedaj vpisano. Kar ima značaj planinskega sveta, naj se vpiše kot planina v kataster. Zato predlaga sledečo resolucijo:

Deželnemu odboru se naroča, naj pregleda in sestavi nov kataster, v kojega naj vpiše kot planine zemljiški kompleks na gorskem svetu, ki po svojem značaju ali sedanj rabi služi samo za pašo.

Vse resolucije so bile soglasno sprejete.

IZPREMEMBA LOVSKE POSTAVE.

Poročevalec posl. Hladnik

predlaga, naj deželni odbor sklene postavno, da izpreminja lovsko postavo po načelih, ki jih je utemeljeval poslanec dr. Zajec.

Dr. Zajec

priporoča, naj se lovski zakon izpremeni po načelih, ki jih je predlagal poročevalec. Predlaga pa še dodatno: Gospodar lova je občina, ki naj ž njim svobodno razpolaga. Predlaga še: Vlada se pozivlja, da se takozvani divji lov ne smatra več za tatvino, marveč le za politični zločin. Kmečki fantje še frajtarji ne postanejo, ker so včasih v dobri volji kakega zajca ustrelili.

Dr. Lampe

toplo priporoča dr. Zajcev predlog. Občine morajo dobiti toliko prostosti, da lahko same določijo, če je lov prost ali ne.

Scholmaier

pravi, da bo njegova stranka glasovala, naj se predlog odkaže deželnemu odboru. Ko govori še poročevalec se odobro poročevalčevi kakor tudi predlogi dr. Zajca. (Ploskanje.)

PREMEMBA OBČINSKEGA IN VOLIVNEGA REDA.

Dr. Pegan

poroča za ustavni odsek in predlaga: Naroča se deželnemu odboru, da izdela postavni načrt, po katerem naj se posploši občinska volivna pravica.

Opozarja, da je »Strokovno društvo« na Jesenicah vložilo petico, naj se uvede splošna volivna pravica za občine. V prvi vrsti se mu gre, da se posploši občinska volivna pravica. Udeleženi niso danes tisti, ki plačujejo indirektno davke, ki se jim mora oskrbeti tudi za občinske zastope volivna pravica. Za svojo osebo sodi, naj se pusti razredno zastopstvo, pravico naj imajo, da volijo, tudi tisti, ki zdaj še ne volijo. Volitve naj se določajo ob takem času, ko se bodo vsi občani mogli udeležiti volitev. Peča se s slučaj, da se ravna c. kr. vlada pri vprašanjih občin o mnenju pri oddaji koncesij ne tako, kakor to sklene občina, marveč po mnenju žandarmerije. (Dr. Zajec: Največja instanca za kmete!)

Dr. Pegan

Žandarmerija ni le največja instanca za kmete, marveč tudi za doktorje. Konec mora že biti, da bi se podkupovali žandarji za koncesije. Okrajni glavarji lahko skličejo sejo, kar mora tudi pasti. Š 54. občinskega reda določa, da lahko okrajni glavar ustavi kak sklep občinskega sveta, če se mu ne zdi zakonit. To se mora odstraniti.

Drugod spoštujejo politične oblasti avtonomijo občin in dežele. Pri nas pa še toliko spoštovanja nima, da bi se držala cesarske volje. Kranjske deželne barve se upa deželna vlada tako zaničevati, da jo niti ne razobesi ob slovesnih prilikah na svojih poslopih, ker je slučajno enaka slovenskim barvam. Zahtevamo, da ob slovesnih prilikah tudi deželna vlada razobesi kranjsko trobojnico. (Ploskanje.) Virilisti naj se odpravijo. Častni občani naj volijo v tretjem razredu. Onemogoči naj se vsaka obstrukcija v občinah. (Pritrjevanje.)

Baron Schwegel

pravi, da ni njegova dolžnost, da brani vlado. Želi pa, da sodelujeta okrajno glavarstvo in občina. Priznava, da je zelo na-

predovala v naši domovini avtonomija občin. Izjavlja, naj ostanejo virilisti in častni občani. Odpravi obstrukcije ne nasprotuje.

Dr. Eger

pravi, da je poročevalec rekel, da naj se poostre določila tako, da se onemogoči obstrukcija. Želi, naj se v tem oziru ne postopa preostro.

Gangl.

Ker se namerava preosnovati občinski volivni red na podlagi posplošenja in demokratizacije, bo glasoval za poročevalčev predlog.

Dr. Pegan

smatra deželno vlado in njene organe za sovražnike ljudstva, če bi se upirala proti predlagani reformi.

DEŽELNE BANKE.

Poročevalec poslanec Mandelj.

Stvarnih ugovorov proti deželnemu denarnem zavodu v odseku ni bilo. Pota gredo narazen le glede obsega. Ugovarjalo se je, da bi bila deželna banka za naše razmere preobširna. Nekateri smatrajo, da bi bila dežela vsled banke obremenjena. Priporoča sprejem odsekovega predloga.

Dr. Triller

izjavlja, da bo glasoval za predlog. Protivi se pa, da bi delovala banka v takem okviru, kakor češka in bukovinska deželna banka. Deželna banka naj bi obsegala hipotekarna, komunalna in k večjemu železniška posojila.

Baron Schwegel

sodi, da je deželna banka zelo resna stvar, ki naj se dobro premisli, predno se ustanovi.

Dr. Krek.

Baron Schwegel je povdarjal, da deželna banka ni potrebna, ker dobita dežela in občina lahko denar, če ga potrebuje. Ne izdam skrivnosti, da je v odseku ekselencia Schwegel priznal, da občina težko dobi kredit. Za občinska posojila je res potrebna deželna banka. Imamo izkušnje glede na zadružništvo. Vem, da mora imeti zadružna organizacija denarno centralo. Taka centrala pozna svoje članice. Ve, kako naj ravna ž njimi. Ravno to velja pa tudi za občino. Zato je kreditna podlaga za občine vsa drugačna in je za to potrebno denarno središče. Pri melioracijah igra glavno vlogo kredit v zadostni meri in da ravna upnik z dolžnikom po razmerah, ne po paragrafi in lahko marsikaj prezre, kar zasebni bankir ne more in ne sme. Za to je potrebna dežel. banka. (Odobranje.)

Dr. Lampe

pravi: Središče in glavni namen je, da pospešuje zavod javna dela, ki so drugače neizpeljiva. V odseku smo sklenili, da se najame posojilo 10 milijonov kron za melioracije. Dežela bo imela denar, interesje pa ne. Ne gre se pa le za ceste, gre se tudi za šole, pokopališča itd. Ležeče nam je predvsem, da bi se mogla javna dela izvršiti in da bodo dobili tudi interesje lahko denar.

Hladnik

s kmečkega stališča predlogo prav toplo pozdravlja. Trditev, da je obrestna mera nizka, ni prava. Pozna slučaje, ko znaša obrestna mera pri naših kmetih 6 odstotkov.

Poročevalec Mandelj.

Odgovarja baronu Schweglu. Baron Schwegel je vedno stari menčesterski liberal. Deželam ne privošč, da bi se bavile s takimi stvarmi, to prepušča dosledno le privatni podjetnosti. Schwegel slika banko kot poskus, nevaren za deželno jamstvo. Ali to jamstvo se zahteva tudi pri malih občinah, ako ustanove n. pr. hranilnico, pa se ni nikoli slišalo, da bi se to smatralo za »varno početje. Deželno jamstvo ni za deželo nevarno, nasprotno pa za bankin kredit odločilne važnosti. S tem je ustvarjena pupilarna varnost zadolžnic deželne banke in javnost te papirje raje kupuje, kakor državne rente. Kurz papirjev deželnih bank notira za 2 do 3% višje, kakor državne rente. Baron Schwegel vprašuje, ali je banka potrebna. Pravzaprav bi moral on dokazati, da ni potrebna. Dovolim si — pravi poročevalec Mandelj — vprašati i jaz ekselencia Schwegla, ali je bila deželna hipotekarna banka na Nižje-Avstrijskem potrebna, ki se je ustanovila leta 1889. Tam je tedaj obstalo že mnogo mogočnih hipoteknih zavodov, kakor »Bodenkreditanstalt«, »Hypotekenbank«, »Centralbodenkreditbank« itd. Tam v Nižje-Avstrijskem se gotovo ni nobeden vpraševal, če je deželni denarni zavod potreben, ki danes cvete in raste, v kljub vsej mogočni konkurenci. Sicer pa je deželna banka na Kranjskem živa potreba. To sem vsestransko utemeljil. Opozarjam le še, da bo imela deželna banka opravka precej, že z de-

želo samo. Novo melioračno posojilo dežela večkrat lombardira, izplačuje kupone obveznic, mogla bo v banki nalagati tudi denar, ki ga v momentu ima v deželni blagajni. Mogoče bo kedaj tudi kuvertiranje deželnih posojil itd. Pomisliti je tudi, da deželna banka češka daje deželi in občinam kontokorentkredit za dobo enega leta. Tudi to bo pri nas mogoče. Banka brez takozvanega hančnega poslovanja ni danes za nič. Pred dvajsetimi leti bi bilo še to mogoče, danes pa je na mestu zavod tak, kakor je bil nasvetovan. Glede potrebnega osebja za banko ni zadrege. Se bo dobilo. Deželna banka češka bo tudi nasproti nam tako kulantna, kakor nasproti Bukovini in dala na posodo uradnika, da banko začetkom vpelje. Poročevalec smatra ustanovo deželne banke za spomenik velikega gospodarskega pomena, ki bo delovanju S. L. S. le v čast.

DEŽELNE ZAVAROVALNICE.

Poročevalec poslanec Mandelj.

V odseku se je smatralo zavarovalnico za živino v tem hipu za najvažnejšo in takoj izvedljivo. Zavarovanje zoper ogenj je tudi priporočljivo, vendar naj se stvar še natanko prouči predno se zadevni zakonski načrt predloži. Glede zavarovanja na življenje se smatra v štadiju, ko se pripravlja socialno zavarovanje v drž. zbornici, nekoliko prenapljeno. Poročevalec za svojo osebo smatra deželno zavarovalnico za življenje izvršljivo. Odpade le takozvano ljudsko zavarovanje, kateremu je namenjena socialno-zavarovalna predloga drž. zbornice.

Dr. Šusteršič.

Nasproti odsekovim predlogom predlagam:

Ustanovi naj se deželna zavarovalnica, ki se pečaj 1. z zavarovanjem proti ognju, 2. z zavarovanjem človeškega življenja in 3. z zavarovanjem goveje živine in konj.

Glavna točka zavarovalnega problema našega ljudstva je zavarovanje proti ognju. Druge dežele so jo uvedle. Nižjeavstrijska jo je uvedla, druge tudi. Obnesle so se.

Gre se, da se uveljavi glede na zavarovanje: a) podeželjenje (obvezno), b) obligatno zavarovanje in c) monopol.

Gre se nam za to, da se privatnikom zavarovanje proti ognju vzame. To zastopajo vse agrarne stranke v Avstriji. Problem je star. Že l. 1896. ga je v državnem zboru z vso vmeno zagovarjal grof Wurmbbrandt. Bile so zanj stranke, a na grofa je pod pritiskom industrijev vlada tako pritiskala, da ga je umaknil.

Svoj predlog o obligatoričnem zavarovanju proti ognju vzdržujem in prosim, zbornica skleni: a) zavarovalnico proti ognju, b) za človeško življenje in c) zavarovanje goveje živine in konj.

Baron Apfaltertrn

pozdravlja v imenu vsakega posestnika ideal monopolnega požarnega zavarovanja. Ugovarja pa predlogu o požarnem zavarovanju po deželi, češ, da je konkurenca prevelika. Govornik pravi, da se je gasilstvo zadnjih 10 let zelo okrepilo.

Dr. Triller

pritrjuje dr. Šusteršiču, da mora potati požarno zavarovanje ideal. Ne strinja se pa z dr. Šusteršičem glede na uvedbo deželne zavarovalnice, ki bo morala nastopiti pot konkurence. Priporoča, pa, naj se sprejme le odsekov predlog: zavarovanje goveje živine in konj.

Dr. Lampe

izvaja, da bo glasoval za dr. Šusteršičev predlog.

Schwegel je dejal, ko je čul, kaj da predlagamo: »To so idealisti!« To je res, idealisti smo, a imamo na oni strani — realiste. Na naši strani je mladost, v prijetnem položaju smo, da poslušamo nauke starih gospodov na vaši strani. Naglašam pa, splošno zavarovanje se mora doseči via facti.

Naša kranjska dežela je glede na zavarovanje zelo zaostala. Kaj posledica: Kadar pride kak požar, pa pridejo s prošnjami: dežela pomagaj! Koroška deželna zavarovalnica je vsled dobička za 10% znižala premije Zavarovalnica zato dobro stoji. Po deželni zavarovalnici se bo ljudstvo rajši zavarovalo, kakor pri agentih.

Dr. Šusteršič

izvaja, da črno slikanje iz nasprotnih strani je že vse čul l. 1896 v državnem zboru in tudi po dr. Körberju, takratnemu sekčnemu načelniku. Vsako novo podjetje se mora boriti z novimi težavami. Opraviti imamo z javnim gospodarstvom. To ima smoter, da splošno koristi ljudstvu. Tudi, ko bi imela deželna zavarovalnica izgubo, moramo računati, koliko je dežela na boljšem. Opraviti imamo pa z ogromno množico našega ljudstva, ki je do grla

sito raznih zasebnih zavarovalnic. Ali ni to sleparija, če se preje obeta toliko, ne izvrši se pa, ko pride požar. Volja v našem ljudstvu zoper zasebne zavarovalnice bo taka, da se bo ljudstvo zavarovalo pri deželni zavarovalnici. Če se trdi, da imajo zasebne zavarovalnice veliko organizacijo, navajam, da se dežela poslužuje lahko županstev, intel. stanu učiteljev, ki se lahko tako zopet prikupi ljudstvu. Včasih je težko dobiti pozavarovanje, se je reklo. Saj ni treba pozavarovanja iskati pri domačih karteliranih zavarovalnicah. Saj se gre lahko tudi v inozemstvo. Z bojkoti se ne shaja dolgo. Spominja na bojkot dunajske gospode.

Vsi dunajski ljudje so odšli z dolgimi, krivimi nosovi. Naše ljudstvo je probujeno, v zadnjih 10. letih je napredovalo za 50 let.

Poročevalec Mandelj.

Kar hoče dr. Šusteršičev predlog, je bistveno isto, kar predlaga odsek. Kot poročevalec mora vzdrževati predlog odsekov, za svojo osebo bo pa glasoval za resolucije po predlogu dr. Šusteršiča. Glede živinske zavarovalnice izvaja: Zavarovalnica za živino je bolj značaja v povzdigo živinoreje. Troje je za našo živinorejo potrebno: 1. Ustaliitev določenih pasem za posamezne dele dežele; 2. živinorejske zadruge po celi deželi in 3. zavarovalnica, kakor se s predlogom namerava. Krajevne male zavarovalnice, zveza teh v deželni zvezi pod deželno upravo in subvencioniranje te zavarovalnice od strani dežele.

Dež. zavarovalnico zoper ogenj smatra poročevalec za potrebno. Nič nevarnega ni za deželni denar. Vse take deželne zavarovalnice shajajo in izkazujejo vse dobičke.

Zavarovalnico na življenje smatra za izvedljivo. Ni treba, da bi bila omejena na dež. teritorij.

Pri glasovanju obveljajo resolucije, ki jih je predlagal dr. Šusteršič.

Prečitata se dve interpelaciji dr. Oražna in tovarišev glede na dve konfiskaciji »Slovenskega Naroda«.

Deželni glavar Šuklje zatvori sejo ob 3/4 na 7. uro in naznani, da se vrši prihodnja seja v petek ob 11. dopoldne.

VI. seja.

Ljubljana, 16. januarja 1909.

Dež. glavar Šuklje otvori sejo. Vlado zastopa dež. predsednik baron Schwarz. Prečita in odobri se zapisnik včerajšnje seje.

Deželni glavar Šuklje čita sledeče nujne predloge:

USTANOVA ZA MEDICINCE

poslanca dr. Zajca in tovarišev.

Deželni zbor skleni:

a) Ustanovi se pet štipendij za slušatelje medicine v znesku letnih 700 K; štipendistom se tudi plačajo takse za rigoroze.

Pravico do teh ustanov imajo dijaki, rojeni na Kranjskem, ki se zavežejo z reverzom, da bodo vsaj tri leta služili v deželni bolnici kot sekundariji.

b) Predlog se odkaže finančnemu odseku, ki poročaj ustno tekem 24 ur.

c) Predlogu se prizna nujnost v smislu § 21. opr. reda.

Nujni predlog poslanca dr. Lampeta in tovarišev.

Deželni zbor skleni:

a) Deželnemu odboru se naroči, da poroča o ustanovitvi in organizaciji gospodinjskih tečajev na kmetih in da stori v tem oziru pripravljalne korake.

V ta namen se dovoli deželnemu odboru kredit do 3000 K.

b) Temu predlogu se prizna nujnost v smislu § 21. oprav. reda.

Poslanec Matjašič

je vložil deželnemu zboru prošnjo nujnim potom za pogorelce na Božjakovem.

DEŽELNO POSOJILLO.

Poročevalec Povše.

Načrt postave o najetju deželnega posojila do 10.000.000 kron določa:

Za izvedbo vodovodnih zgradb, za uravnavo rek, potokov in hudournikov, za osuševanje močvirnih zemljišč, za namakanje travnikov in drugih suhih zemljišč in sploh za strogo kmetijske melioracije, dalje za izboljšanje planin in pašnikov ter končno za ceste in pota se sme najeti deželno posojilo do desetih milijonov kron. Obresti od v § 1. navedenega posojila smejo znašati največ 4½% in posojilo se ima vrniti najkasneje v 50. letih. Potrebščino za obresti in anuitete prevzame deželni zaklad. Deželni odbor sme sam najeti to posojilo ali pa poveriti kak

kreditni zavod, da izvede najem z odkazom obrestnih in odplačilnih anuitet.

Sprejete so bile tudi sledeče resolucije:

Za slučaj, da se najame posojilo desetih milijonov kron potem izdaje obveznic in ako se to izvrši po deželni odboru samem, se c. kr. vlada prosi, da izposluje državni zakon sledeče vsebine:

Zadolžnice, ki se izdajo v smislu § 2. zakona, se smejo uporabljati za plodonošno nalaganje glavnice ustanov, pod javnim nadzorstvom stoječih zavodov, pošt-nohranilnega urada, da je pupilarnih, fidejkomisnih in depozitnih denarjev ter po borznem kurzu, toda ne čez imensko vrednost za službene in poslovne varšine.

Deželnemu odboru se naroča, da radi uprave tega posojila in njega porabe potrebne prehodne in druge odredbe pravčasno pripravi ter predloži deželnemu zboru v potrjenje.

C. kr. vlada se nujno naprosi, da v svrhu pravičnega in uspešnega odvajanja poplavin voda, osuševanja, izboljšanja in namakanja zemljišč v notranjskih in dolinskih dolinah in kotlinah po izvedencih države in dežele ter drugih strokovnjakih izdela podroben načrt.

C. kr. deželna vlada naj v ta namen izpopolni, oziroma preustroji hidrografska in hidrološka službo na vsem Kraškem ozemlju.

Ustanovi se pet ustanov po 700 K za visokošolce na tehniki, ki se morajo zavzeti, da bodo po dovršenih študijah vstopili v deželno službo vsaj za deset let.

Slavni deželni zbor! Da je bil ta predlog res nujen, je finančni odsek priznal in sicer iz sledečih razlogov:

Visoki deželni zbor sam je v svojih prejšnjih sežajih sklenil in naročil deželnemu odboru izdelati celo vrsto načrtov za dobavo pitne vode, za uravnavo vodá (rek in potokov), za napravo novih cest, oziroma izboljšanje cest itd.

Deželni stavbeni urad je zadostil tem naročilom in ima izgotovljenih načrtov in so projekti v izvršbi:

A. Za dobavo vode, za kar bo treba 754.300 K;

B. za projektovane, pa ne še izvršene vodovode bo treba 5.057.910 K;

C. za vodovode, še ne rešene pa stavbenemu uradu naročene, treba bo 3 milijone kron. Skupno torej 8.812.210 K.

Naj navedem le nekatere večje naprave: Vodovod za Čirknico-Rakek, ki bo stal 420.000 K; za Iško vas in okolico 126.000 K; za Kal in Neverke 79.000 K; za Runarsko 76.000 K; za Stari trg pri Črnomlju 234.000 K; za Trnovo 34.800 K; za Radeče 22.760 K; za Št. Lambert 31.000 K in za Brezje in okolica 162.000 K. Poleg tega je še nad 30 manjših projektov pripravljenih.

Veliko število vododobavnih naprav pa je, ki so nujno potrebne in bi bila naravnost krivica, ako bi jih ne dovolili in izvršili v najkrajšem času, n. pr. Suha Krajina.

Istotako čakajo izvršitve silno nujni projekti za uravnavo vodá, s katero se bodo ustvarili boljši pogoji za kmetovalce, ki toliko trpe po povodnjih in drugih škodah provzročeni po vodah. Poleg osuševanja barja, so gotovi sledeči projekti:

Upravna Save pri Lazah do Litije in od Jesenic do Brezic s potrebnimi 1.800.000 K. Nujno se mora izvršiti uravnavna Kamniške Bistrice, za kar je proračunanih 1.260.000 K. Za uravnavo Sore od Bukovice do Goričan-Medvođe treba 425.000 K; Švice pri Horjulu 120.000 K; potoka Breg pri Št. Jurju, Grosuplje 160.000 K; Sore in Račevce 26.000 K. Nič manj nujne so uravnave vodá: Pivka, Želimejca, Temenica, Krka, dotoki Ljubljane.

Za te naprave treba bo ogromno vsoto 12 milijonov kron.

Poleg teh vodnih zgradb pa je nujno izvršiti celo vrsto cest.

Dobre ceste so prva in glavna podlaga vspešnega kmetijstva. Kaj pomaga pridobiti blago, če pa istega ne morem izvažati in s pridom spraviti v denar. So v naši domovini pokrajine, ki so ločene iz splošnega prometa in katere svoje priredke z neverjetnim trudom in ogromnimi stroški zamorejo spraviti v denar. So cele pokrajine, ki niti ene poštene ceste nimajo. Pravica zahteva torej, da se tudi tem, doslej tako zanemarjenim krajem tudi dá potrebnih občil, cest.

Po izkazu stavbenega urada treba bo za cestne zgradbe 5.943.000 K, h kateri vsoti bo morala dežela dati 2.115.000 K. Naj navedem le nekatere v izvršbi se nahajajoče cestne zgradbe:

Preložitev ceste Litija-Šmartno; Čatež-Sv. Križ; Čatež-Lipa; Vrhnika-Vrd. Zgradba mostu pod Šmarno goro čez Savo; most pri Vavti vasi; preložitev

Markotovega klanca; korektura ceste Črnomelj-Vinica; most čez Dobličanko; preložitev ceste Kot-Kumpmantel, Semič-Vrčice, ceste Lienfeld-Stalzer-Banjaloka-Fara-Oslnica; cesta Mojstrana-Vrata. Preložitev ceste v Zagorju.

Nove zgradbe cest: Smerečje-Ziri, korektura ceste Jugorje-Strekljavec-Črnomelj; Vinica-Adlešiči; Smuka-Hinje-Zvirče; Vrzenec-Št. Jošt; Polhov Gradec-Zalog; Brunek-Radeče; Radeče-Št. Jur pod Kumom; Trnje-Javornik-Cirknica-Lož; Postojna-Podkraj.

Treba pa bo pregledati kataster vseh cest in pokazalo se bo, da je marsikatera okrajna cesta povsem vredna, da se uvrsti med deželne ceste; naj navajam med temi osobito nujno opravičenost uvrstitve sedanje okrajne ceste Ljubljana-Ig, ter naj se ista podaljša in zveže z ono cesto, ki se že gradi iz Trnja-Javornika do Cirknice, ki bi potem tako zvezanja nudila izvrstno najkrajšo zvezo našega dež. stolnega mesta Ljubljane z Notranjsko.

Istotako pa bo treba tudi še marsikatero, sedaj le občinsko cesto uvrstiti med okrajne, ker le take morejo biti tako oskrbovane, da res služijo v olahkočenje prometa in izvoza. Gg. tovariši ste v razpravi o nujnosti dr. Šusteršičevega predloga navedli nebroj cestnih prog, ki naj se zboljšajo, prelože ali novo zgrade. V tej debati ni bil naveden okraj litijski, ki je zelo hribovit okraj, kako silno so cele krajine potrebne boljših občil. Kako potrebna je cesta Št. Lambert-Zagorje-Sava, Zagorje ob desnem bregu z Litijo, pogorje Janče-Prežganje. Nič boljše ni v okraju radeškem, celo pogorje pod Kumom mora dobiti boljše ceste, da se ondotnemu ljudstvu odpre takorekoč širni svet prometa. Pa še nebroj drugih cest in potov se bo zgradilo, ker načelo velja vsakemu kraju pravice in enaka skrb dež. zastopa! Sicer se pa bo deželni zbor v vsakem zasedanju prepričal po poročilu dež. odbora, katere ceste, vodovodi in uravnave rek so se izvršile in bo toliko vestno, kakor tudi strogo presojal in razsojal, kje je melioriranje najnujnejše, najpotrebnejše in skrbel za to, da se ta zaklad pravično vporablja.

Preostaje mi le še z enim razlogom utemeljevati nujno potrebo melioracijskega zaklada. Ko je državni zbor razpravljal o zvišanju državnega melioracijskega zaklada, je finančni odsek utemeljeval potrebo s navedbo, da je kmetijsko ministrstvo na račun državnega melioracijskega fonda raznim deželam zagotovilo podpore že: za l. 1909: 6.124.309 K, za l. 1910.: 5.147.948 K, za l. 1911.: 4.242.000 K, za l. 1912.: 4.194.258 K, za l. 1913.: 4.113.559 K. Že ta izkaz opravičuje potrebo, da dobi deželni odbor znaten melioracijski fond, ker le tako bo mogoče dež. odboru pravočasno iz državnega melioracijskega zaklada zagotoviti si državne podpore za nebroj, v naši deželi tako nujnih melioracij.

Finančni odsek je na podlagi teh razlogov sklenil predlagati visokemu deželnemu zboru, da pritrdi temu nujnemu predlogu ter v to predlaga potrebni zakonski načrt, ki pooblašča deželni odbor, da po potrebi najame posojilo do 10 mil. kron. Namen, za kaj se ima ta denar porabiti, je izrecno naveden v § 1.; istotako obrestna mera in čas povrnitve, odplačila v § 2.

Obenem nasvetuje troje resolucij, in sicer pod I. resolucijo, ki ima služiti v svrhu dosege pristojbinskih olajšav, in boljše financiranje posojila; resolucija II., ki intendirá končno rešitev vprašanja, ali in če, kako je mogoča izvršitev vspešnega odvajanja poplavin vodá v notranjskih in dolinskih dolinah in kotlinah; pod III. navedena resolucija pa naj deželi zagotovi možnost, pridobiti si dobrih zmožnih tehnikov, katere bo dež. odbor nujno potreboval pri vršbi melioracij, ki se bodo iz tega zaklada imele zgotoviti, s tem pa ustvariti našemu kmetijstvu boljšo bodočnost, v kar naj to veliko posojilo blagonosno služi.

Predlagam, da visoki zbor skleni vzeti ta zakonski načrt v pretres in posvetovanje.

Bar. Schwegel pozdravlja Povšetove predloge in predlaga, da se vrne načrt finančnemu odseku, da se posvetuje temeljito o 2. točki, ki je važna. (Soglasno sprejeto.)

POSOJILO MESTNI OBČINI LJUBLJANSKI.

Poroča dr. Janez Ev. Krek. ki predlaga, naj se dovoli mestni občini ljubljanski posojilo 4.500.000 K, kar se soglasno sprejme.

Deželne doklade. — Dr. Krek poroča, da je v smislu sklepov deželnega odbora finančni odsek sklenil predlagati, naj se deželnozborski sklep dne 24. nov. 1905 razveljavi; naj se pa da pravico deželnemu odboru dovoliti v slučajih posebne potrebe primerne obroke za odplače-

vanje zaostalih naklad. Debate se udeležita dr. Triller in dr. Lampe. Predlog obvelja soglasno.

PRORAČUNSKA RAZPRAVA.

Poroča dr. Krek

ki predlaga, naj se dovoli pobiranje doklad, oziroma začasni proračun.

Dr. Tavčar

govori zoper most do Adrije katerega gradi tudi dr. Eger. Napada ostro vojaštvo, ki je bilo gospodar Ljubljane. Demonstracij je kriv zistem. Napada avstrijske generale. Čudi se, da ni vojni minister dal niti za en trenotek obersta 27. pešpolka v kasernarest. Označuje z ostrimi besedami bestialnost 27. pešpolka. Peča se potem z lajtnantom Mayerjem. Pravi, da ga lajtnant pravzaprav ne zanima veliko. (Turk: Mene tud' ne.) Veliko nas je bilo v Ljubljani, ki smo bili mnenja, da so bile demonstracije v Ljubljani silno nespartmetne. Vendar velja tu drugačna mera itd. Pravi, da so kazali železno pest vsi: vojaštvo, vlada in sodišče. Napada Potioreka, ki je veliko zakrivil, ki je poslal nazaj v Ljubljano Mayerja. Dokazalo se je, da je dal streljati le nezrel lajtnant. Boji se, da bosta ta dva mrliča ležala ne le med nami in Nemci, marveč tudi med nami in dinastijo.

Dr. Vilfan

napada vlado, dežel. predsednika Schwarza, Kalteneggerja, Belarja.

Turk

pravi, da mu kipi srce po maščevanju nad Schwarzem, ki je povzročil septemberske dogodke. Napada Lelika, o katerem pravi, da je dal orožnikom povelje: »Wer živio schreit, soll niedergeschossen werden.« (Gromovit krohot. Dr. Triller: To se lahko vsakemu primeri. — Turk Nemcem: Toliko znam jaz nemško, kolikor vi slovensko.) Galerija pripoveduje, da je Turku spisal govor Bončar, popravil mu ga pa Triller.

K proračunski razpravi so še priglasi dr. Egger, dr. Oražen, Gangl, Pirc in dr. Triller. Po dr. Eggerjevem govoru se prekine seja.

Dr. Egger

zavrača očitania, da je denunciral dežel. sodnega svetnika Einspielerja. Prizna pa, da je sodišče ustreglo pritožbi Nemcev. (Posl. Jarc: Nov »Besitzstand«. Dr. Pegan: »Imate sedaj ves civilni senat.«) Glede na dr. Boschega pravi, da je bil po starosti na vrsti, da avanzira. Glede na izgreda pa pravi, da je zanje predvsem odgovoren magistrat. Želi gotovo mejo glede na protinemški bojkot. Pravi, da se ne strinja s pisavo »Deutsche Wacht« glede na protislovenski bojkot. Končno dokazuje, da so tudi Kočevci Nemci.

Glavar prekine sejo, ki se nadaljuje ob 4. uri.

Govoril bo baron Schwarz o demonstracijah in o stališču vlade.

Izpred sodišča.

— O razpravi v Kranjski gori dne 8. t. m. zaradi dogodkov na kranjskogorskem kolodvoru dne 10. vinotoka 1908, o katerih smo že nekaj poročali, se govore po Kranjski gori čudne reči. Izražajo se sumi o pričanju dveh nemških prič. Osobito tožitelj in priča Česny — nemški podanik in hud hajlovec iz Mojstrane — se je pokazal baje, kljub temu, da je poklical nemški konzulat na pomoč za svojo nedolžnost, v jako čudni luči. Tako ni trdil niti v svoji ovadbi, niti v pritožbi na ces. nemški konzulat v Trstu, da bi ga bil obtoženec Ivan Hribar tepel, in da bi ga bil dr. Tičar držal za obe roki, pri glavni razpravi pa je vse to z gotovostjo trdil in izjavil, da je vse to videl in čutil. No, vse priče — tudi njegove — tega niso mogle potrditi, ampak so odločno izjavile, da Hribarja sploh zraven ni bilo, in da je dr. Tičar samo miril, ker je tudi pozval prepirajoče, naj se ne tepo. Sam dr. Ambrožič, ki je Česnyja zastopal, ni mogel potrditi, da bi mu bil Česny gorenje stvari trdil, ko mu je dajal informacije. Prav žalostno vlogo sta igrala tudi Kočevarja Hutter in Röthl, oba železniška uslužbenca. Zelo čudno pa se je zdelo, kakor se nam poroča, tudi postopanje kazenskega sodnika, ki je zasebnega tožitelja, ko ta ni stavil predloga za obsodo, takorekoč pozval, naj stavi tak predlog. — Mor-da bo našlo državno pravdnštvo kaj povoda stvar razjasniti.

Dnevne novice.

— **Nemški »Volksrat« in sodišče.** Usoda hoče, da višji sodni funkcionarji od predsednika Levičnika doli hočejo zapustiti slovenskemu narodu žaosten spomin svoje omahljivosti, narodne mlačnosti ali prav narodne nezavednosti. Zopet nov slučaj! Okrajnemu sodišču v Ljubljani služi kot depozitni urad c. kr. davčni

urad v Ljubljani za okolico. Ta urad dobiva od sodišča naloge v nemških zadevah nemške, v slovenskih slovenske in je, kakor popolnoma naravno, poročal v onem jeziku, v katerem je dobil nalog. To se je vršilo mirno in nihče niti mislil ni, da je iskati v tem politike, ko vendar ni misliti, da bo podrejeni urad poročal v kakem drugem jeziku, kot dobi nalog. Pa glej čudo! Sedaj je začel depozitni urad poročati na slovenske naloge nemški in do sedaj enotni spisi postali so pisani, kakor jih tako žele starejši sodni funkcionarji. Od kod to? Mislimo, da se ne motimo, da se je začelo prazniti pri okr. sodišču ono bisago, katero je napolnil sloven. predsednik Vojteh Levičnik po višem ukazu dr. Egerja. Ali povemo na polna usta, da sodišča nikakor niso rodovita tla za sejanje nemške ljulike! Z utihotapljenjem nemščine se krši pravica, ona bora pravica tlačnega slovenskega naroda, da sme vsaj razumeti uradne spise, ako mora plačevati davke in žrtvovati kri. Pozivljamo zato gg. predsednika deželnega sodišča in novega predstojnika okrajnega sodišča, naj to, slovenske stranke žalečo novotarijo nemudoma odpravita, slovenske poslance pa opozarjamo, naj na pristojnem mestu zahtevajo, da vendar že odneha predsednik deželnega sodišča s svojimi jezikovnimi odredbami.

— **Za poslancema Zagorcem in Harambašičem** so izstopili, kakor poroča Hrvatstvo iz hrvaško-srbske koalicije in iz kluba hrvaške stranke prava poslanci dr. Bauer, prof. Purič in Gjuro Bedekovič.

— **Zagrebški občinski svet** ni razpuščen. Vlada si je zadnji trenotek premislila, ker bi bil pri novih volitvah zagotovljen vladin poraz.

— **Od državne železnice.** Ravnateljstvo c. kr. državnih železnic v Trstu je imenovalo: za žel. koncipijente: Mallner Rudolfa pri oddelku II., dr. Ervin Ricci pri oddelku I. ravnateljstva v Trstu; za strojnega asistenta: Slaus Henrika pri kurilnici v Trstu; za asistente: Vorberger Friderika pri oddelku III., Prasser Franca, Korošec Josipa, Laschober Franca pri oddelku VII., Bevc Edmund in grofa Strassoldo Franca pri oddelku VIII. ravnateljstva v Trstu; Walland Ivana v Trstu, Stephan Friderika v Pulju, Znidaržič Josipa na Opčinah, Podbregar Franca v Sv. Luciji-Tolminu.

— **Lex Axmann.** Nižjeavstrijski krščanski socialci so čutili potrebo, začeti zasedanje deželnega zbora s predlogom, ki pomenja kruto kršenje državnih temeljnih zakonov in državne šolske postave. Axmann je vložil predlog, da bodi na vseh javnih šolah na Nižjeavstrijskem izključni učni jezik nemščina. S tem hočejo oropati mnogobrojne češke otroke na Dunaju pravice do pouka v njihovem materinem jeziku. Niso se pomišljali obnoviti zloglasne tozadevne predloge, ki so jih svoj čas stavili nemški nacionalci, oziroma svobodomislec, katerih pa krona nikoli ni sankcionirala. Upravičeno je socialni demokrat Seitz povdarjal, da ne gre potem nujnega predloga sklepiti o stvari, ki se ne dá rešiti, ne da bi se obenem izpremenil državni šolski zakon, pa tudi v stvarnem oziru je Axmannov predlog nevsprejemljiv, ker ne določa, katere so tiste »javne« šole, v katerih naj bo izključno nemščina učni jezik. Axmann je Seitzu odgovarjal v znani dunajski maniri, češ, Avstrija ne sme propasti. Da pa Avstrija ne propade, se mora ohraniti nemški značaj Nižje Avstrijske! »Mi se ne ženiramo!« Prav res, kaj malo so se »ženirali« nižjeavst. socialci, ko so stavili ta predlog. Vzlic temu pa najbrž tudi topot ne bo krona sankcionirala te predloge; značilno pa je, da se izkazuje s tolikim šovinizmom ljudje, ki drugače kaj lepo naglašajo svojo pravičnost v narodnih zadevah. Kaj pa, če je »lex Axmann« le maneuver?

— **Delovanje nemškega »Schulvereina«.** Piše se nam: Razum »Südmarke« je Slovencem najnevarnejše nemško bojno društvo »Schulverein«. V 25 letih svojega obstoja je »Schulverein« vzgojil v 46 šolah ob jezikovnih mejah 69.000 otrok, največ slovenskih, ki so za naš rod izgubljeni. Samo za ponemčevanje na Spod. Štajerskem je izdal »Schulverein« v 20. letih 1.054.870 K. Posebno pridno ustanavlja šole v obmejnih kočevskih krajih, lani je ustanovil kar štiri šole. Zadnje čase se je »Schulverein« vrgel z vehemenco na Slavonijo, kjer imajo Nemci vsled tega že dva tednika, celo vrsto bralnih in pevskih društev, bank itd. V Slankamnu so pri občinskih volitvah prodrli Nemci s 6 kandidati. V Zemunu se je ustanovil »Turnverein«. Požrtvovalnost Nemcev za šulverajn je čimdalje večja. Lani je imelo društvo 134.655 K več dohodkov kot prejšnje leto. Na Koroškem ima že skoraj vsaka župnija svojo podružnico. Lani se je ustanovilo 307 novih podružnic, tako da jih je sedaj vseh že blizu 1400. Potem ni čudno, da lahko daruje društvo vsak me-

sec 40 do 50 tisoč kron za pomemčevalne namene. Samo za božičnico v obmejnih krajih je darovalo lani 8000 K. Na Kranjskem ima šulferajn podružnice v Ljubljani, Šiški, Trzinu, Beli peči, Jesenicah in več po Kočevskem. Celo na Primorskem je več podružnic in omizij tega društva.

+ Pogreb nadučitelja Levčnika. Iz Železnikov se nam piše: Dne 10. t. m. ob četrti uri popoldne smo pokopali prezasluznega moža g. Josipa Levčnika, nadučitelja v pokoju. Bil je že v trinosemdeset letu svoje starosti. Omenim naj le, da je opravljal službo organista v svojem rojstnem kraju Železniki celih 65 let in službo učitelja 48 let. Mnogo let je tudi županov v trgu Železniki. Koliko dobrega je naredil v svojem rojstnem kraju, je znano le Železnikarjem. Marsikateremu duhovniku, uradniku itd. se je utrnila solza pri grobu svojega dobrotnika. Bil pa je ranjki tudi pesnik in pisatelj. V začetnih številkah »Novic« in »Danice« dobiš njegove domoljubne spise. Reči smemo, da tako veličastnega pogreba še niso videli Železnikarji. Staro in mlado, vsi njegovi učenci, to je ves sedanji rod, in njegovi sorodniki, izmed teh g. predsednik deželne sodišča, nekaj njegovih g. tovarišev, so ga spremlili k zadnjemu počitku. Šele v zadnjem trenutku je na inicijativo selškega g. župnika in nekaj tovarišev ranjkega zbralo nekaj pevcev in zapelo ranjkemu ganljivo v slovo. Naj počiva v miru prezasluzni mož. Slovenska javnost, posebno pa selška dolina, pa ne sme pozabiti moža, ki je storil toliko ne samo v šoli, ampak tudi v cerkvi in na slovniškem polju. Postaviti mu moramo spominsko ploščo; zaradi tega naj bi se kmalu sestali prijatelji, učenci in znanci v pogovor in ustanovili odbor. — Svojemu učencu je na grobu govoril g. načelnik požarne brambe France Košmeij; v svojem govoru je narisal vse njegove zasluge. Omeniti moram, da je bil ranjki odlikovan od cesarja z zlatim zaslužnim križcem in od sv. očeta s križcem »pro ecclesia et pontifice«.

— »Na mestu strašnega potresa«. Izvrstne podlistke g. župnika Trunka, katere pod zgorajšnjim naslovom priobčuje »Slovenec«, ponatiskuje v hrvaškem prevodu zagrebška »Hrvatska«. Prihodnjo soboto zopet priobčimo zanimiv podlistek iz peresa g. župnika Trunka.

— Nove torbe za selske pismonoše. Dosedanje torbe selskih listonoš so bile večkrat premajhne za vse pisemske pošiljke, ki so jih imeli dostavljati. Zato je omislila poštna uprava večje torbe za poštni promet selskim listonošam. Poštna uprava je pač uvidela, da imajo selski listonoši premajhne torbe, a na drugi strani je slepa, ko ne vidi, kako slabo so ti ljudje plačani za njih odgovorno in naporno službo. Selska pismonoši pri ljubljanski pošti n. pr. imata napornejšo in odgovornejšo službovanje kakor mestni pismonoši, a kljub temu nimata niti 60 K plače na mesec. Pozabljeni so pri vsaki regulaciji plač in živ krst se ne zmeni za to moderno tlako!

— Redka slavnost. V Cerkljah pri Krškem se je v četrtek 7. t. m. obhajala nenavadna slavnost, jubilej našega organista g. Simona Lomška, nadučitelja v pokoju. Leta 1859. 6. januarja je blagi mož nastopil v cerkljanski župniji trojno službo kot učitelj, organist in cerkovnik. Kot nadučitelj je bil vpokojen že pred 8. leti, a službo organista še vedno opravlja. Kako ga cela župnija spoštuje kot svojega očeta vzgojitelja, pokazalo se je v četrtek 7. t. m. in na predvečer slavnostnega dne. Tukajšnji cerkveni zbor mu je zapel zvečer pred razsvetljeno hišo tri lepe pesmi: Ferjančičev »Pozdrav«, Nedvedov »Pod trto bivam zdaj« in »Sveta noč«. Koncem pesmi dalo si je mnogo zbranega občinstva duška z glasnimi »Živio«-klici na jubila. In drugi dan! Tujci so radovedno vpraševali: Kaj je v Cerkljah danes, da je vsa vas v zastavah? Pokazali so Cerkljanci, kako ljubijo in spoštujejo svojega starega učitelja-organista. Razun nekaterih imele so vse hiše razobešene slovenske trobojnice. Čast vsem zavednim Cerkljancem! Saj če kdo, zasluži gotovo najprej blagi g. Lomšek vsega spoštovanja in časti. Vrhunec vse slavnosti jubilarne pa je bila slovesna služba božja z zahvalno pesmijo v cerkvi! Cerkvi je služil jubilar 50 let in zato je tudi bila njegova slavnost največja v cerkvi. Cela župnija je imela ta dan skoro za praznik in ljudstvo se je v ogromnem številu vdeležilo službe božje, bila je cerkev bolj polna kot navadne nedelje. Marsikako oko je bilo solzno, ko je videlo pred altarjem na rdečem klečalniku 78-letnega sivolasnega starčka — učitelja in organista. Pomnila bo cela fara to slavnost in tudi cela fara prosila k Bogu, da mu še podaljša njegove dneve do skrajnih mej človeškega življenja. Cela fara, blagi g. Lomšek, Vam kliče hvaležna: Bog Vas ohrani še mnoga leta zdravega in čvrstega

kot dosedaj! To kar sta sejali, obrodilo je stoteren sad, in da je cerkljanska fara tako verna, da je toliko dobrih katoliških mož in pobožnih gospodinj, dragi g. Lomšek, je gotovo med drugimi tudi Vaše delo, Vaša zasluga! Bodite uverjeni: srca vseh župljanov Vas ljubijo!

*** »Društvo hrvatskih književnikov v Zagrebu«** bo s tekočim letom pričelo izdajati po šest izvirnih hrvatskih beletrističnih knjig na leto proti znižani ceni 9 K za naročnike. V knjigotržtvu se bodo knjige dobile za 12 K. — Glasilo društva, revija »Savremenik«, stane sicer na leto 12 kron, a kdor se naroči na knjige in na list, dobi oboje za 18 kron na leto. Nasprotstvo med mladoknjiževniki in »Matico Hrvatsko« je tako dobilo svojo odločno, izrazito obliko.

+ V včerajšnjem poročilu naj se glasi, da je grof Barbo predlagal, naj se podeli častna nagrada bivšemu deželnemu glavarju Otonu pl. Deteli.

— Mesto ravnatelja na goriški realki je razpisano.

— Poroči se hčerka načelnika tolminske »Kmečke zveze« gdca Manfreda z gospodom Velikonjo. Bilo najsrečnejše!

— Sarah Bernhard v Zagrebu. 24. t. m. bo nastopila na zagrebškem narodnem gledališču z vsemi svojimi pariškimi igralci slavna francoska tragedinja Sarah Bernhard v Sardouovi drami »Čarovnica«. Umetnica je za ta večer gledališče vzela v najem; cene lož in sedežev so seveda izredno »slane«.

— Madžarski kazino snujejo v Osijeku. Madžari so se torej z vso silo vrgli na Hrvaško.

— »Slovenska Matica«. Vnanjim članom »Slovenske Matice« se prično razpošiljati edicije za leto 1908. prihodnji teden. Razpečevanje je oviral geološki zemljevid, ki ni bil pravočasno gotov.

— Narodno organizacijo nemških uradnikov v planinskih deželah, torej tudi pri nas, nameravajo ustanoviti Nemci. S tem hočejo seveda doseči, da bi nemško uradništvo pri naših sodnih in političnih uradih še bolj germaniziralo in teptalo naše jezikovne pravice kot dosedaj. Mislimo pa tudi, da bo naš odpor od dne do dne večji.

— Hrvaški hotel v Opatiji nameravajo zgraditi ondodni Hrvatje.

— Društvo »Hrvatska Omladina« so ustanovili v Pulju.

— V morje je skočil v Zadru Vinko Bonicelli, ker je bil zaradi razžalitve nekoga hrvatskega redovnika obsojen v dva tedna zapore. Mož je utonil, zapustivši ženo in hčer v najhujši bedi.

— Glavna skupščina društva »Pravnik« bo dne 29. jan. ob 8. uri zvečer v »Narodnem domu« v Ljubljani.

— Sin ubil očeta. V Vilhojcih pri Rumi sta se sprla oče Dušan in sin Rado Stankovič. Oče je sina nekoliko ozmerjal ter se podal spat. Ponoči pa je šel sin v očetovo spalnico ter mu s sekiro razklal glavo. Nečloveškega sina so zaprli.

— Umor ali samoumor? V Karlovcih so pred nekoliko dnevi našli 24letno bivšo učiteljico Marijo Barišič mrtvo v njenem stanovanju. Zdravnik je izjavil, da se je sama ustrelila iz revolverja. Ljudstvo pa govori, da jo je ubil njen mož Veljko, s katerim sta živela v prepiru.

— Sub auspiciis regis bo v Zagrebu promoviral avskultant tamošnjega sodnega dvora Naum pl. Mallin.

— Ponarejeni petkronski novci krožijo zopet po Ogrskem. Pred dvema letoma so vjeli celo drhal ponarejevalcev, ki je razširjala ravno tak denar; je glavarja, laškega mehanika Suchehe, niso mogli prijeti. Tudi sedaj jim je Suchehe všel.

— Volkovi raztrgali pastirja. V Černici, občina Srb na Hrvaškem, so volkovi raztrgali 16 let starega pastirja. Samo levo nogo in obleko so pustili. V Dobrem selu so enemu samemu kmetu raztrgali 16 ovac.

— Delovanje šulferajna v Istri. Nemški šulferajn ima že ljudsko vlogo v Opatiji. Sedaj jo ustanovi tudi v Lovranu. To pomemčevalno društvo je imelo konec leta 1352 podružnic.

— Samoumor v zaporu. 25 let stari kmet Miha Plohar, ki so ga zaprli zaradi nerodnosti na nekem plesu, si je v občinskem zaporu v Taru pri Poreču zažgal slavnico in se zadušil.

Laško vseučiliško vprašanje.

V predlogi, katero predloži vlada drž. zboru za ustanovitev laške pravne fakultete je kot sedež laške pravne fakultete označen Dunaj. V utemeljevanju predloga pravi vlada, da je to le provizorij in da se bo končno ustanovilo popolno laško vseučilišče v Trstu. Tako vlada odgovarja na strele iz laških revolverjev. Slovenski poslanci bodo imeli tu priliko najodločnejše nastopiti za slovensko vseučilišče v Ljubljani!

DR. KRAMAR O POLOŽAJU.

Preteklo nedeljo je dr. Kramar govoril na shodu mladočeških zaupnikov za pozitivno politiko Čehov ter je izjavil, da bi stopili Čehi v koalicio pod naslednjimi pogoji: Varovati se mora status quo v notranjem uradnem jeziku, kakor je bil pred hebsko afero. Nemci ne smejo napraviti iz češkega vseučilišča nobeno napoved boja, polovica ministrov v novem kabinetu mora biti Slovanov.

Ljubljanske novice.

Ij Sv. mašo za umrlega deželne poslanca Ivan Lavrenčiča, je daroval danes jutraj, 15. t. m., v nunski cerkvi dež. poslanec dekan Lavrenčič, katere so se udeležili poleg knezoškofa in deželne glavarja, poslanci S. L. S. polnoštevno.

Ij »Katoliško mladeniško društvo« je pokazalo s svojo božičnico, ki jo je priredilo v nedeljo, dne 10. t. m., da stanovitno teži po napredku in da skuša pri vseh svojih prireditvah podati občinstvu kaj v resnici lepega. Zadovoljil nas je nastop društvenega pevskega zbora, zlasti pa je občinstvo sprejelo z živahno pohvalo solospjev Avg. Jeločnika in spretno prednašane tamburaške zbere. Igra »Sv. Ciril« je naredila prav ugoden vtis; to je pričala izredna pozornost, s katero je občinstvo prisostvovalo uprizoritvi. Zlasti dobro sta bili pogojeni vloži mladega mčenca sv. Cirila in njegovega očeta Salvija, ki stavita na predstavljavce precejšnje zahteve. Tudi drugi igralci so svoje vloge dobro obvladali in jih spretno izvršili. — Pred igro je župnik in urednik, vč. g. J. Kalan, govoril o važnosti mladeniškega društva. Njegove lepe besede so bile sprejete z velikim odobravanjem. — Prireditve »Katoliškega mladeniškega društva« sta počastila tudi preč. gg. J. Sajovic, stolni prošt, in M. Kolar, stolni dekan.

Ij Križanska moška kongregacija ima jutri, v soboto, ob 6. uri sv. mašo zadušnico po umrlem družbeniku Ivanu Frfila v družbini cerkvi.

Ij Kapelnik »Slov. Filharmornije« gospod Talich se ni odpovedal vodstvu orkestra, marveč ostane na svojem mestu, kakor doslej najmanj do konca letošnje koncertne sezone. Seveda bo tudi pri nočnejšem koncertnem večeru v »Unionu«, prerenem na čast slov. deželni poslanec, osebno dirigiral; občinstvo pa se prosi, da upošteva upravičene njegove želje in naj vsaj pri izbranih točkah vspreja za tistih par hipov prekine preglasno konverzacijo.

Ij Stavka pri mizarskem mojstru g. Praprotniku je končana. Gosp. Praprotnik je vzel vse delavce nazaj na delo.

Ij Nov elektrotehniški zavod ustanovi v Ljubljani g. Fran Sax, ki si je v tujini pridobil mnogo tozadevnih izkustev.

Ij Razpisana je služba pisarniškega pristava, eventualno službi pisarniških uradnikov X. in XI. činovnega razreda pri mestnem magistratu ljubljanskem. Prošnje so vložiti do 31. januarja letos.

Razne stvari.

Annunciaphon se imenuje nova telefonska naprava, ki daje v slučaju, da klicanega ni doma, sama avtomatičen odgovor. Naprava je namreč zvezana s fonografo, v katerega gospodar-trgovca, odvetnik, zdravnik — pove pri odhodu, kam gre, kedar se vrne, kje ga je med tem najti itd. Ako se ga torej ob njegovi odsotnosti kliče in pozvoni, ponovi annunciaphon vse, kar mu je bilo naročeno. Ves aparat je priprto sestavljen in ne drag, tako da bo gotovo kmalu v splošni rabi.

Samoumor v vojnem sodišču. V Przemyslu v Galiciji se je včeraj na vojnem sodišču vršila razprava proti poročniku 5. pijonirskega polka Antonu Schneiderju. Poročnik je bil radi različnih pregreškov obsojen in bi imel biti degradiran. Ko so ga poklicali, da mu priobčijo razsodbo in je šel po hodniku, začuje se naenkrat strašen pok in žvenketanje šip v oknih. Ko se je razburjenje malo poleglo, našli so poročnika raztrganega na kosce. V žepu je imel dinamitno patrono, ki jo je sprožil. Govori se tudi, da je nameraval napad na sodnike, a da se mu je patrona pr. godaj sprožila. Druga oseba ni nobena trpela škode. Vojna oblast preiskuje, kako je Schneider dobil v zapor dinamit.

Tovarno bomb je odkrila peterburška policija. Mnogo revolucionarjev, ki so delali v tej skrivni tovarni bomb, je aretiranih.

Najlepši kolodvor na vsem svetu zgradi Pennsylvania-železnica v New-Yorku. Vsa gradnja z ostalimi pripravami bo veljala 120 milijonov dolarjev.

Grozen učitelj samoumor. Iz Prahe poročajo: Učitelj Vacek v Veršovicu

se je včeraj na grozen način usmrtil. V drugem nadstropju je stopil na okno, se vstrelil v trebuh in padel na cesto, kjer je mrtev obležal.

Električno kurjeni vrt za zelenjavo je v Kanadi uredil neki Hartmann. Pod zemljo je napravil sedem električnih aparatov z 110 volti, ki grejejo zemljo in tako pospešujejo vegetacijo.

Ženski odvjetniki na Bavarskem. Z odredbo bavarskega pravosodnega ministra je bilo 50 ženskih pripuščeni na bavarska sodišča, kakor braniteljce.

telefonska in brzojavna poročila.

KOMPROMIS V VOJAŠKIH ZADEVAH.

Budimpešta, 15. januarja. »Pester Lloyd« priobčuje Andrassyjev kompromis v vojaških zadevah. V zadevi zastav je taka rešitev, da skupna armada sploh ne bo imela zastav. Zadeva grbov se je rešila na ta način, da se uvedejo po Szellu predlagani dvojni grbi. Glede jezika v vojni upravi se nič ne določa. V vojaškem kazenskem postopanju se ohrani nemški jezik. Službeni jezik bo odslej polkovni ali občevalni jezik. Tako bo mažarsko dnevno povelje, raport, šola in vojaška izobrazba moštvu, to pa pod pogojem, da se v dotičnem polku na Ogrskem oglasi najmanj 20 odstotkov k mažarski narodnosti. Poveljni jezik in notranja organizacija armade se proglašajo kot rezervatna pravica kraljeva. Te določbe veljajo za 15 do 20 let pod pogojem, da se v tem času pri vojaštvu v Avstriji nič ne izpremeni.

200 DELAVCEV PONESREČILO.

Budimpešta, 15. jan. V premogokopu v Ajka je pričelo goreti. 200 delavcem je zaprta pot rešitve. Ogenj divja po celih sedem kilometrov dolgem rudniku. Med prebivalstvom je strašna zmešnjava. 10 strašno ožganih trupel so dosedaj potegnili iz rudnika.

Budimpešta, 15. jan. Pri nesreči v Ajki se je od 200 rudarjev rešilo 130, 40 je mrtvih, ostali so težko ranjeni.

OBRAVNAVE PROTI RADI SRBSKE PROPAGANDE OSUMLJENIM.

Zagreb, 15. jan. O veleizdajniškem procesu bodete izšli knjigi. Eno izda jutri državno odvetništvo v obliki obtožnice, eno pa branitelji. Zagovorniki, katerih je 33, bodo izdali še tri knjige o tem procesu, med temi eno knjigo o razpravi.

Zagreb, 15. jan. Včeraj je bil aretiran tukajšnji trgovec Matijevič. Dolže ga, da je širil veleizdajalske oglase.

Belgrad, 15. jan. Tu je bil velik protestni shod proti postopanju proti Srbom na Hrvaškem. Po shodu so bile protiavstrijske demonstracije.

TURŠKA VLADA PROTI BOJKOTU AVSTRIJSKEGA BLAGA.

Carigrad, 15. januarja. Turška vlada je izdala uradne naredbe, da bodo mogle avstrijske ladje v turških lukah neovirano nakladati in razkaladati. Pričakuje se tako konec bojkota.

KRALJ PETER.

Belgrad, 15. jan. Vesti raznih listov, da se kralj Peter odpove prestolu, niso resnične. Izjavil se je le na bojovite prestolonaslednikove govore: »Če Jurij bolje zna vladati, naj on poskusi.« Odpovedal se pa ne bo, kajti kronanje prestolonaslednika bi pomenjalo vojsko.

ROŽDESTVENSKIJ UMRL.

Peterburg, 15. januarja. Podadmiral Roždestvenskij, znan iz rusko-japonske vojske, je danes umrl.

NASI ZOPET IZVOLJEN.

Rim, 15. januarja. V Trapani je Nasi zopet izvoljen za poslanca.

DAROVI.

37. izkaz darov za žrtve:

Od dne 27. decembra 1908. do 7. januarja 1909 poslali so prispevke blagajniku »Združenega narodnega odbora«: J. Koštevce, trgovca 10 K; Vida Velkavrh iz Ljubljane 13 K 04 vin.; Janko Hočevar in Fran Orehek, oba bančna uradnika v Ljubljani, nabrala v gostilni pri »Fajmoštru« 2 K 16 vin.; Jernej Bahovec 10 K 63 vin.; vesela družba pri »Nacetu« v Vnanjih goricah 5 K 60 vin.; Kristjan Novak iz Sela pri Črniču na Goriškem 10 K 03 vin.; France Kavčič, posestnik v Št. Vidu nad Vipavo 10 K; upravnništvo »Slovenskega Naroda« 568 K 35 vin. in 17 K 40 vin. Skupaj 647 K 21 vin. Proseč nadaljnjih prispevkov izrekam imenom »Združenega narodnega odbora« vsem plemenitim darovalcem in rodoljubnim nabiralcem svojo najsrčnejšo zahvalo. Z danes izkazano svoto se je že prekoračilo štirindvajseti tisoč! Slava slovenski požrtvovalnosti! — V Ljubljani, dne 7. januarja 1909. Dr. Alojzij Kokalj, blagajnik »Združenega narodnega odbora«.

* Roman »Mož Simone«. Spisal francoski pisatelj Champol, prestavil VI. Levstik. Ker se te dni uprizori v ljubljanskem deželnem gledališču moderna psihološka drama »Simone«, zajeta iz krasnega romana »Mož Simone«, opozarjamo ob tej priliki na ta roman, ki je izšel v zalogi »Katoliške Bukvarne« v Ljubljani kot VI. zvezek Leposlovne knjižnice.

Champolov roman »Mož Simone« obravnava težki psihološki problem o zakonski ljubezni, ki zajemlje vso moč le iz dolžnosti in iz duše ter se počasi razvija iz strašne čutne apatije tudi čustveno v gorko simpatijo. Simono so omožili z možem, ki ji vsled razmesarjenega obraza vzbuja le stud in v misli, da jo je le vsled egoizma privezal nase, zamrzo in sovraštvo. Polagoma pa spozna, kako jo mož nesebično, resnično ljubi, in ta plemenita ljubezen, ta duševna lepota vzbudi tudi v njej ljubezen, ki se hoče vsa žrtvovati.

Roman »Mož Simone« velja sam zase broširan 1 K 90 vin., vez. 3 K; s pridejanim Sevdankovim poemom »Hajdamaki« (Kobzar II. del) pa broš. 3 K 40 vin., vezan 4 K 50 vin.

* Osebná dohodnina, sestavil Valentin Žun, c. kr. davčni nadzornik; cena 1 K 20 vin., po pošti 1 K 30 vin. Knjižica obsega 103 strani in jo priporočamo vsem, ki morajo plačevati osebno dohodnino, da se pouče o dohodkih, ki jih je napovedati, pa tudi o izdatkih, ki se morajo upoštevati. Napoved za osebno dohodnino je pravilno skoro nemogoče sestaviti brez natančnega poznanja tozadevnega zakona. Ker je nepoznanje zakona o osebni dohodnini dostikrat tudi v gmotno škodo davkoplačevalcem, je vsakemu nabava gori omenjene, res priporočljive knjižice le v korist. Stvarno kazalo v knjižici omogočuje, da najdemo takoj to ali ono zakonsko določbo, pridejana pojasnila, določbe upravnega sodišča in razni vzgledi olajšujejo umljivost zakona. Vsakdo, ki si nabavi to knjižico, se bo prepričal, da je njena cena v primeri s koristijo, ki jo nudi, res malenkostna. Je pa tudi naša narodna dolžnost, da podpiramo izdajo zakonov v materinščini, zato naj ne bo zlasti med inteligenco Slovenca, ki bi si ne nabavil te knjižice. Dobi se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

* Pouk zaročencem in zakonskim. Sestavil Janez Zabukovec, župnik, 1907. Cena vezani knjigi 1 K 40 v. Opozarjamo zopet in vnovič na prekorsno knjigo, ki je naša javno in zasebno le priznanje in pohvalo. Izmed naših bogoslovnih mesečnikov je eden opozarjal na spretno obravnavo kočljive tvarine glede na pouk otrokov, drugi pa nasvetoval duhovnim pastirjem, naj imajo nekaj več izvodov Zabukovčevega »Pouka« vedno na razpolago, da jih dajo zaročencem, ki naj iz te knjige razun tega, kar čujejo pri izpraševanju, črpajo, kar jim je za novi stan potrebno. Ne glede na to, da Zabukovčev »Pouk« temelji na solidnih virih in dolgi duhovno-pastirski izkušnji, se ozira tudi na najnovejši dekret »Ne temere«. Razun pri duhovščini, naj bi se »Pouk« udomačil tudi v vsaki pošteni slovenski hiši, da se bo vedel naš naraščaj pripraviti na zakonski stan, ki zlasti v modernem času zahteva vedno več resnobe in dolžnosti. Dobi se v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani, ki da že pri vsakem šestem izvodu enega zastonj. Cena za vsak izvod 1 K 40 v.

TRŽNE CENE.

Cene veljajo za 50 kg.

Budimpešta 15. januarja

Pšenica za april	12 53
Pšenica za oktober l. 1909.	10 71
Rž za april l. 1909.	9 98
Oves za april	8 50
Koruza za maj l. 1909.	7 22

Efektiv: brez prometa

Meteorologično poročilo.

Višina n. morjem 306,2 m. sred. značilni tlak 736,0 mm

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Padevina v 24 urah v mm
14	9. zveč.	728,1	0,0	sr. svzh.	oblačno	
15	7. zjut.	30,7	-1,9	sl. vsvzh.		0,0
	2. pop	30,3	1,1	sl. svzh.		

Srednja včerajšnja temp. 1,7°, norm. - 2,6°.

Javna zahvala.

Povodom nenadomestne izgube iskreno ljubljene soproga gospoda

Josipa Levičnika

mi je došlo toliko in tako pristranskih dokazov iskrenega sočutja, da se morem le tem polom zanje primerno zahvaliti.

Prav posebno se pa zahvaljujem vsem, ki so kakorkoli tolažili nepozabnega rajnika v boleznih in smrti, vsem, ki so od blizu in daleč prihiteli izkazati mu zadnjo čast na poslednjem potu, kakor tudi vsem, ki so na katerekoli način počastili spomin prebega pokojnika.

Bog bodi vsem plačnik!

Železniki, 14. januarja 1909.

Nežka Levičnik roj. Hönigman.

IVAN PENGOV

podobar, izdelovatelj oltarjev, itd.,

naznanja prečistiti duhovščini, cerkvenim predstojnikom in dobrotnikom, da je prevzel znano podobarsko delavnico umrlega g. And. Rovškega, Kolodvorske ulice št. 20.

Priporočam se in zagotavljam, da bom vedno izvrševal svoj poklic in prosim za zaupanje. Tekom 10 letnega praktičnega dela pri ranjku g. Rovšku pridobil sem si toliko spretnosti, da se bode v prihodnje ravno tako solidno in kolikor mogoče po nizki ceni izdelovalo, kakor se je dosedaj. 3438 52-2

Paulus-briket

najboljši Šlezjski premog stisnjen v kocke, 8000 kalorij kurilne izbornosti. Kurjenje sob in štedilnikov priprosto kakor z navadnim premogom, le da je hitreje, bolje in dalje trajajoče.

Bohemia-premog

kosovnik in orehovnik, najboljša vrsta, brez prahu, brez kamenja, presejan in izbran, 5000 kalorij, tedaj brez konkurence. Pošilja se točno tudi izven Ljubljane, briket brez opažanja. Priporoča samozalagar Josip Paulin, glavna zaloga premoga v Ljubljani, Nova 3055 ulica št. 3.

V moji lekarniški praksi, katero izvršujem že čez 25 let, posrečilo se mi je, iznajti najboljšo sredstvo za rast las, to je

Kapilor št. 11.

Isti deluje, da postanejo lasje gosti, dolgi in odstranjuje prhljaj (luskine) na glavi. — Cena (franko na vsako pošto) je: 1 lončič 3 K 60 v, 2 lončka

5 K. Treba, da si vsaka obitelj naroči. — Prosim, da se naroči samo od mene pod naslovom: P. Juršič, lekarnar. Pakrac št. 65 Slavonija. Denar se pošlje naprej ali s poštanim povzetjem. 3146 10-5

Pozor, kmetice in dekleta!

Josip Maljavac

3428 v Roču, Istra 10-7

ima na prodaj

do 50 hektolitrov do-rega, zdravega

belega vina

Kdor želi kupiti, mu ga pošlje po 22 K franko vse postaje Kranjske.

Smrekove storže

po najvišjih cenah kupuje

tvrdka BRATA POLLAK, LJUBLJANA.

108 2-1

Poslano.

Zima kruta, nikako kurivo ne zadostuje. Šota, drva, premog, Klara-briketi itd., vse bo kmalu že preslabotno.

PAULUS-BRIKETI

kot najmočnejše kurilo, (8000 kalorij) izdajo še največ. Že z enim komadom kot kurivni pridevek (gori blizu 6 ur) je uspeh izboren, in stane komad s 1500 grami samo 10 vinarjev. — Najmočnejši premog je sedaj tudi

Paulus kosovni premog

(6000 kalorij). Cene nič zvišane. Oboje priporoča samozalagar

J. Paulin, Ljubljana, Nova ulica 3. Telefon 32. 101 3-2 Telefon 32.

Prva slovenska modna : trgovina za gospode :

Engelbert Skušek

Ljubljana, Mestni trg št. 19 se najtopleje priporoča

2710

Med. univ. dr. Josip Buh

bivši večletni vseučilišni asistent v Gradcu, ki je služboval kot sekundarij po vseh oddelkih deželne bolnice v Ljubljani in praktical tudi po drugih bolnicah in zdravilnih zavodih

s tem vlijudno naznanja,

da se je nastanil kot praktični zdravnik na Vrhniki.

Stanuje v poslopju »Ljudske posojilnice« l. nadstropje.

Ordinira od 9.—12. ure dop. in od 2.—3. ure pop.

Ob nedeljah in praznikih ordinira samo dopoldne. ::

Vrhnika, dne 15. januarja 1909.

49 3-1

Kolodvorska restavracija (J. Schrey)

V soboto, dne 16. januarja 1909

KONCERT

»SLOVENSKE FILHARMONIJE«

Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina 50 vin.

Pri tej priliki nastavi izbornega štajerca iz Ormoških gor, pristnega Kraškega terana, iz Tomaja in občno priljubljen ovček iz vinogradov dr. Schmiermala. Točilo se bode tudi izvrstno vino iz Gumpoldskirchna (Schlossberg).

Priporočam tudi Pavlansko pivo iz kleti Salvator-Monachovo, katero nastavi vsako soboto in nedeljo. 106 1

Salvator

K obilni udeležbi se priporoča

Josip Schrey, restavrater.

Podružnice

Spljet, Celovec

- in Trst -

- Delniška glavica -

- K 3.000.000 -

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeve ulice 2

sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter je obrestuje po čistih 4 1/2 %

Kupuje in prodaja srečke in vse vrste vrednostnih papirjev po dnevnem kurzu.

Podružnice

Spljet, Celovec

- in Trst -

- Rezervni fond -

- K 300.000. -